

Marsi 2015

Luonnonmarjojen ja -sienten
kauppaantulomäärät vuonna 2015

1

[Tutkimuksen tavoite ja toteutus](#) 3

2

[Yhteenveto](#) 6

3

[Luonnonmarjojen kauppantulomäärät](#) 14

4

[Luonnonsienten kauppantulomäärät](#) 21

5

[Hinnat ja poimintatulot](#) 26

6

[Luomuluonnonmarjat ja -sienet](#) 34

7

[Kotimaisten ja ulkomaisten poimijoiden poimintaosuus](#) 36

8

[Luonnonmarjojen tuonti ja vienti](#) 39

9

[Varastointituki](#) 43

10

[Luonnonmarjojen kuvaus](#) 45

11

[Luonnonsienten kuvaus](#) 49

12

[Laatuseloste](#) 52

13

Liitteet erillisenä pdf-tiedostona

1. Tutkimuksen tavoite ja toteutus

- ✓ Tällä tutkimuksella on tarkoitus selvittää marjojen ja -sienten kauppantulomäärät, poimijahinnat sekä poimintatulot.
- ✓ Tutkimusta on tehty vuodesta 1977 lähtien. Tutkimuksen toimeksiantaja on Maaseutuvirasto ja tekijänä on Suomen Gallup Elintarviketieto Oy.
- ✓ Marsi-tutkimuksen tiedot raportoidaan koko maan lukuina ja alueittain. Suuralueet ovat: Lapin lääni, Oulun lääni, Itä-Suomi ja Länsi-Suomi. Ostoyritykset antavat myyntitiedot sen mukaisesti, miltä alueilta marjat tai sienet on poimittu. Yrityksillä voi olla ostoja useammalta suuralueelta. Näin saadaan alueittaista tietoa määristä ja satovaihteluista eri vuosina.
- ✓ Raportti ei kata kaikkea suoramyynä. Poimijat myyvät tuotteita suoraan kuluttajille, ravintoloille, leipomoille, suurtalouksille sekä yksityisille henkilöille esim. turisteille. Vain osa torikaupasta on raportin luvuissa mukana. Kotitaloudet poimivat myös paljon luonnonmarjoja ja sieniä omiin tarpeisiin sekä sukulaisille ja tuttaville. Näitä määriä ei tässä tutkimuksessa selvitetä.
- ✓ Marsi-tutkimuksella kysytään myös luomuehdot täyttävien luonnonmarjojen ja -sienten myyntimääriä. Sertifioituja luomualueita on eniten Lapin ja Oulun lääneissä.
- ✓ Luomukeruualueeksi hyväksytään alueet, jossa ei ole käytetty viimeisten kolmen vuoden aikana kemiallisia lannoitteita eikä kasvinsuojeluaineita. Luomusäädöksissä on muitakin ehtoja, jotka edellyttävät valvontaa. Poimija ei juuri hyödy luomuna myytyjen marjojen hinnassa.
- ✓ Raportin piiriin kuuluu myös Tullihallituksen ulkomaankauppatilaston luonnonmarjoja ja -sieniä koskevat tuonti- ja vientiluvut vuosilta 2005-2015.
- ✓ Mukana olevat marja- ja sienikauppaa harjoittavat yritykset ovat sekä suuria että pieniä. Joukossa on kaikkien luonnonmarjojen ja luonnonsienten ostajia tai ne ovat keskittyneet ostamaan vain muutamia tuotteita.
- ✓ Tutkimuksen tarkoituksena on myös saada tietoa poimijoiden saamista kilohinnoista ja poimintatuloista. Tiedot otetaan mukaan siinä vaiheessa, kun poimija myy tuotteensa eteenpäin. Poikkeuksena ovat isot yritykset, joilla on alihankkijoina yksityisiä ostajia tai kyläkauppiaita. Usein nämä yritykset ostavat vain mustikkaa ja puolukkaa. Silloin käytetään heidän tietojaan, edellyttäen, että hinnat eivät sisällä ostopalkkiota eivätkä arvonlisäveroa.
- ✓ Yritykset ostavat tuotteita myös toisilta yrityksiltä, jolloin tiedot saadaan kahteen kertaan. Päällekkäisyydet pyritään poistamaan.

- ✓ Tutkimus toteutetaan postitse lähetettävien kyselylomakkeiden sekä puhelinsoittojen avulla.
- ✓ Kirjeet postitettiin marja- ja sienikauppaa harjoittaville yrittäjille syyskuussa ja tietojen kysely puhelimitse aloitettiin marraskuussa niiltä yrittäjiltä, jotka eivät olleet vielä vastanneet kyselyyn. Tiedonkeruu saatiin päätökseen tammikuussa ja laskennat valmistuivat helmikuussa.
- ✓ Kyselyn otannassa ovat jo aiemmin mukana olleet marja- ja sienikaupparyitykset, 94 kpl. Lisäksi värvättiin 6 uutta yritystä puhelimitse ja sähköpostilla.
- ✓ Vastaustietoja saatiin kaikkiaan 85. Muutamat yritykset eivät olleet harjoittaneet marja- tai sienikauppaa kyseisenä vuotena.
- ✓ Ostotietoja on tämän raportin luvuissa mukana 63 yritykseltä. Tiedot jakautuivat seuraavasti: Lapin lääni 10, Oulun lääni 16, Itä-Suomi 18 ja Länsi-Suomi 19 yritystä.
- ✓ Marsi-tiedustelussa eivät ole mukana aivan kaikki luonnonmarja- ja sienikauppaa harjoittavat yritykset, mutta otannassa pyritään pitämään merkittävimmät. Sen avulla saadaan hyvin tietoa vuosittaisesta sadosta ja satovaihteluista eri alueilla.
- ✓ Luonnonmarjojen ja -sienten myyntitulot ovat poimijalle verottomia, mutta ostoyritys lisää alv:n tuotteen hintaan, myydessään sen eteenpäin.
- ✓ Verottomuuteen tuli vuoden 2013 aikana muutamia tarkennuksia. Jos tuotetta on jatkokäsitelty esim. poimija myy tuotteen pakastettuna, niin se on uusien ohjeiden mukaan verollista myyntiä. Hintaan lisätty arvonlisävero muuttaa oleellisesti tuotteen kilohintaa. Tämän tilaston kilohinnat ovat poimijoiden saamia hintoja, ja ne eivät sisällä ostajapalkkioita eivätkä arvonlisäveroa.
- ✓ Luonnonmarjojen ja -sienten kerääminen kuuluu "Jokamiehen oikeuksien" piiriin ja oikeuttaa poimimaan tiettyjen sääntöjen puitteissa metsistä ja soilta sekä myyntiin että kotitarpeiksi. Poimija ei maksa myymistään marjoista ja sienistä arvonlisäveroa, mutta tuotteiden ostaja joutuu maksamaan arvonlisäveroa myydessään tuotteen eteenpäin.
- ✓ Viljellyt marjat ovat puutarhamarjoja ja niiden myyntiluvut eivät ole mukana tässä raportissa.
- ✓ Sertifioituja luomukeruualueita on eniten Lapin ja Oulun lääneissä.

2. Yhteenveto

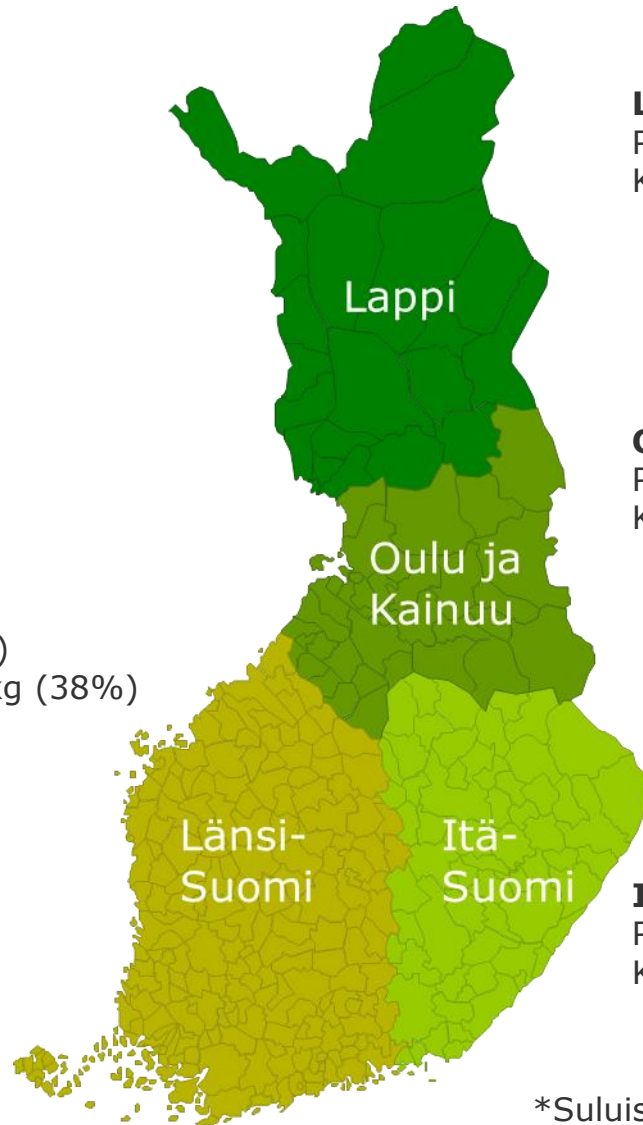
- ✓ Kaupallisesti tärkeimmät luonnonmarjat ovat mustikka, puolukka ja lakka. Mustikkaa ja puolukkaa kerättiin myyntiin runsaasti vuonna 2015. Alkukesän kylmät ja sateiset säät haittasivat kukintaa ja kaikkien marjojen kypsyminen viivästy.
- ✓ **Mustikan**myyntiä oli vuonna 2015 ennätysmäärä, 7,2 milj. kg. Se oli 1,3 milj. kg edellisvuotta enemmän. Mustikkasato oli keskimäärin runsas tai sitä parempi. Eniten mustikkaa kerättiin Itä-Suomesta, 3,6 milj. kg. Länsi-Suomen alueen määrä oli 1,4 milj. kg ja Oulun läänin 1,2 milj. kg. Lapin läänissä oli heikko sato ja määrä jäi 0,9 milj. kg. Mustikan laatuongelmina mainittiin kypsymisen eriaikaisuus, savipuoli, vetisyys ja ohutkuorisuus.
- ✓ **Puolukkaa** poimittiin myyntiin yhteensä 9,6 milj. kg, mikä oli yli kolminkertainen määrä edellisvuoden heikkoon satoon verrattuna. Erittäin runsas sato tuotti myyntiin puolukkaa Länsi-Suomen alueella, 5,0 milj. kg. Itä-Suomessa määrä oli 3,0 milj. kg. Puolukan sato vaihteli alueittain. Kainuussa sato oli heikko ja koko Oulun läänissä kerätty määrä oli 1,6 milj. kg. Lapin läänissä oli erittäin heikko sato ja määrä jäi 14 tn. Puolukan laatu oli hyvä.
- ✓ Pääosa lakasta kerätään perinteisesti Lapin läänin soilta. Sadosta muodostui keskinkertainen. **Lakka**myyntiä oli kaikkiaan 160 tn verran, joka on vuoden 2014 tasoa. Lapin läänistä kerätty määrä oli 136 tn ja Oulun 20 tn. Lakan laatu oli hyvä.
- ✓ **Muista luonnonmarjoista** eniten kerättiin karpaloa, 23 tn. Sekä Itä-Suomen että Länsi-Suomen soilta poimittiin myyntikarpaloa 11 tn. Kotimaista karpaloa saadaan vain murto-osa kaikesta elintarvike-teollisuudessa käytettävästä karpalosta. Karpalon tuonti onkin merkittävää. Vähäisiä määriä kerättiin myyntiin myös variksenmarjaa, pihlajanmarjaa ja metsävadelmaa.
- ✓ **Sienisadosta** muodostui erittäin heikko vuonna 2015. Oikulliset kesäsäät eivät olleet sienten kasvulle otolliset. Herkkutatin myyntimäärä jäi 62, haaparuskun 68, kangaruskun 9, korvasienen 12, kantarellin 10 ja suppilovahveron 5 tonniin.
- ✓ Kaupallisesti tärkeimmän **herkkutatin** satoaika oli vain 2-3 vk. Lähes kaikki myyntiin tulleet herkkutatit poimittiin Itä-Suomen alueelta lähinnä Pohjois-Karjalasta. Hyvänä vientisienenä tunnettu herkkutatit jäi määrältään huomattavasti edellisen vuoden määrästä (62tn<370tn). Rouskuista tehdään pääasiassa suolasientä. Haaparusku on tärkein rousku. Lähes kaikki haaparuskut kerättiin Itä-Suomen alueelta. Haaparuskulla on ollut jo useampia heikkoja satovuosia peräkkäin. Kangarusku antaa satoa vuosittain tasaisemmin kuin muut rouskut, mutta nyt sato oli erittäin niukka. Kantarellin laatu oli hyvä, mutta satoa tuli vähän ja lyhyinä ajanjaksoina. Suppilovahveroa esiintyi vasta myöhään syksyllä.

- ✓ Kuten jo monena aiempänä vuonna, oli myös nyt suuri joukko marja-alan yritysten kutsumia ulkomaisia poimijoita keräämässä lähinnä luonnonmarjoja. Ulkomaiset poimijat osoitetaan ryhminä alueille joissa on hyvät marjasadot. Aiemmin pääpoiminta-alueet olivat Lapin ja Oulun läänit, mutta nyt määriä kertyy myös muualta. Ulkomaisten poimijoiden voimin talteenotto tehostuu ja metsiin jää marjoja ja sieniä vähemmän pilaantumaa. Luonnonmarjoista 86 % oli nyt ulkomaisten poimijoiden keräämiä. Kotimaisin voimin poimitut määrät jäisivät huomattavasti vähäisemmiksi.
- ✓ Koko maassa **luomukeruualueita** on 11,6 milj. ha. Eniten sertifioituja luomukeruualueita on Lapin läänissä, 9 milj.ha. Nyt kuitenkin mustikka- ja varsinkin puolukkasato olivat siellä heikkoja. Marsitutkimuksen mukaan luomumustikkaa tuli myyntiin yhteensä 1,3 milj. kg (v. 2014 3,0 milj. kg), luomupuolukkaa 0,7 milj. kg (v. 2014 0,7 milj. kg) ja luomulakkaa 0,1 milj. kg (v. 2014 89 tn). Luomumustikat ja -puolukat tulivat myyntiin roskaisena. Yritykset ostivat samalla kilohinnalla sekä tavallisen roskaisen että roskaisen luomumarjan.
- ✓ Mustikasta 97 % ja puolukasta 96 % tuli myyntiin roskaisena. Edellisen vuoden vastaavat luvut olivat mustikka 98 % ja heikon sadon puolukka 92 %. Nyt roskaisesta mustikasta maksettiin 1,28 ja puolukasta 1,05 euron kilohintoja.
- ✓ Kaiken mustikan **poimijahinta** oli 1,33, puolukan 1,07 ja lakan 9,01 euroa/kg. Mustikan ja lakan kilohinnat laskivat ja puolukan nousi edellisvuoteen verrattuna. Luonnonsienistä maksettiin edellisvuotta korkeampia poimijahintoja, paitsi korvasienellä oli pieni hinnan lasku.
- ✓ Luonnonmarjoista kertyi **poimintatuloa** yhteensä 21,5 milj. euroa ja luonnonsienistä 0,4 milj. euroa. Vastaavat luvut edellisenä vuotena olivat 14,9 ja 1,2 milj. euroa. Marjakaupan ykkönen oli puolukka 10,3 milj. eurolla. Mustikka ylsi 9,6 ja lakka 1,4 milj. euroon.
- ✓ Itä-Suomen osuus marjakaupan poimintatulosta oli 38% ja Länsi-Suomen 35%. Eniten euroja kerrytti puolukka Länsi-Suomessa, 5,5 milj. euroa. Luonnonsienistä herkkutatin poimintatulot olivat 178 000 ja haaparouskun 134 000 euroa. Itä-Suomen osuus sienten poimintatuloista oli 78 %.
- ✓ **Varastointitukea** hakeneiden yritysten hyväksytyt tuotekilot olivat yhteensä 4,9 milj. kg (v. 2014 8,3 milj. kg). Puolukan osuus oli 2,6 ja mustikan 2,1 milj. kg.
- ✓ Tullin **ulkomaankauppatilaston** mukaan vuoden 2015 aikana mustikkaa vietiin maasta ennätysmäärä, tuoreena 0,4 ja jäädytettynä 5,2 milj. kg. Tärkeimmät **vientimaat** jäädytetyllä mustikalla olivat Ruotsi, 2,7 ja Kiina, 2,3 milj. kg. Tuorepuolukan vienti oli 1,6 milj. kg. Lähes koko määrä vietiin Ruotsiin.
- ✓ Jäädytetyn mustikan **tuonti** oli 2,2 milj. kg, josta 1,7 milj. kg tuotiin Ruotsista.

- ✓ De kommersiellt viktigaste naturbären är blåbär, lingon och hjortron. Stora mängder blåbär och lingon plockades för försäljning år 2015. Försommarens kalla och regniga väder skadade blomningen och gjorde att alla bär mognade sent.
- ✓ År 2015 såldes rekordmycket **blåbär**, 7,2 milj. kg. Det var 1,3 milj. kg mer än året innan. Blåbärsskörden var i genomsnitt riklig eller ännu bättre. Mest blåbär plockades i östra Finland, 3,6 milj. kg. I västra Finland plockades 1,4 milj. kg blåbär och i Uleåborgs län 1,2 milj. kg. Skörden i Lapplands län var dålig och hamnade på 0,9 milj. kg. Kvalitetsproblemen med blåbär var olika mognadstider, svampangrepp, vattning och tunt skal.
- ✓ Totalt plockades 9,6 milj. kg **lingon** för försäljning, vilket var mer än tre gånger så mycket än föregående års dåliga skörd. Den mycket rikliga skörden i västra Finland producerade 5,0 milj. kg lingon för försäljning. I östra Finland plockades 3,0 milj. kg lingon. Lingonskörden varierade mellan olika områden. I Kajanaland var skörden dålig och i hela Uleåborgs län plockades 1,6 milj. kg. Skörden i Lapplands län var mycket dålig och hamnade på 14 ton. Kvaliteten på lingonen var bra.
- ✓ Merparten av hjortronen plockas traditionellt sett på myrarna i Lapplands län. Skörden var måttlig. Totalt såldes 160 ton **hjortron**, vilket är samma nivå som 2014. I Lapplands län plockades 136 ton hjortron och i Uleåborgs län 20 ton. Kvaliteten på hjortronen var bra.
- ✓ **Av övriga naturbär** plockades det mest tranbär, 23 ton. På myrarna i östra Finland och västra Finland plockades 11 ton tranbär för försäljning. Endast en bråkdel av all tranbär som används inom livsmedelsindustrin är inhemskt tranbär. Tranbär importeras i stora mängder. Små mängder kråkbär, rönnbär och skogshallon plockades också.
- ✓ **Svampskörden** var mycket dålig 2015. Det nyckfulla sommarvädret var inte gynnsamt för svamparna. 62 ton karljohanssvamp, 68 ton skogsrisk, 9 ton pepparriska, 12 ton murkla, 10 ton kantarell och 5 ton trattkantarell plockades för försäljning.
- ✓ Skördetiden för den kommersiellt viktiga **karljohanssvampen** varade bara i 2–3 veckor. Nästan all karljohanssvamp som levererades för försäljning plockades i östra Finland, främst i norra Karelen. Karljohanssvamp, som är känd som en bra exportsvamp, hamnade långt under föregående års nivå (62 ton vs. 370 ton). Riska används främst för att göra insaltad svamp. Skogsrisk är den viktigaste risken. Nästan all skogsrisk plockades i östra Finland. Skogsrisk har haft flera dåliga skördeår i rad. Pepparriska ger jämnare skördar än andra riskor, men nu var skörden mycket liten. Kvaliteten på kantarell var bra, men skörden var liten och skördetiden kort. Trattkantarellen visade sig först sent på hösten.

- ✓ Liksom många tidigare år hade företag inom bärbranschen kallat in många utländska plockare, som plockade främst naturbär. De utländska plockarna skickas ut i grupper i områden med bra bärskörd. Tidigare var huvudplockningsområdena Lapplands och Uleåborgs län, men nu plockades även stora mängder på andra håll. Med hjälp av de utländska plockarna kan man ta tillvara mer, vilket innebär att färre bär och svampar blir kvar i skogarna och förstörs. Om bären och svamparna plockades av inhemska plockare skulle mängderna bli mycket mindre.
- ✓ Flest certifierade **ekologiska** plockområden finns i Lapplands län. Nu var dock blåbärs- och speciellt lingonskörden där dålig. Enligt undersökningen Marsi levererades totalt 1,3 milj. kg ekologiska blåbär till försäljning (3,0 milj. kg år 2014), 0,7 milj. kg ekologiska lingon (0,7 milj. kg år 2014) och 0,1 milj. kg ekologiska hjortron 89 ton år 2014). Ekologiska blåbär och lingon levererades till försäljning orensade. Företagen köpte både orensade vanliga bär och orensade naturbär till samma kilopris.
- ✓ **Plockarpriset** för all blåbär var 1,33 euro/kg, för lingon 1,07 euro/kg och för hjortron 9,01 euro/kg. Kilopriset för blåbär och hjortron sjönk och kilopriset på lingon steg jämfört med föregående år. För natursvamp betalade man högre plockarpriser än året innan, med undantag för murkla, vars pris sjönk något.
- ✓ **Plockningsintäkterna** för naturbär uppgick till totalt 21,5 milj. euro och för natursvamp 0,4 milj. euro. Motsvarande siffror för föregående år var 14,9 resp. 1,2 milj. euro. Av alla bär såldes det mest lingon, för 10,3 milj. euro. Blåbär nådde 9,6 milj. och hjortron 1,4 milj. euro.
- ✓ Östra Finlands andel av bärhandelns plockningsintäkter var 38 % och västra Finlands 35 %. Mest pengar genererade lingon i västra Finland, 5,5 milj. euro. Av natursvamparna uppgick plockningsintäkterna för karljohanssvamp till 178 000 euro och för skogsriska till 134 000 euro. Östra Finlands andel av svampplockningsintäkterna var 78 %.
- ✓ De godkända produktkilona för företag som ansökt om **lagringsstöd** uppgick till totalt 4,9 milj. kg (8,3 milj. kg år 2014). Andelen lingon var 2,6 milj. kg och blåbär 2,1 milj. kg.
- ✓ Enligt Tullens **utlandshandelsstatistik** exporterades rekordmycket blåbär under 2015, 0,4 milj. kg färska bär och 5,2 milj. kg frysta. De viktigaste **exportländerna** för frysta blåbär var Sverige med 2,7 milj. kg och Kina med 2,3 milj. kg. Exporten av färsk lingon uppgick till 1,6 milj. kg. Nästan allt exporterades till Sverige.
- ✓ **Importen** av frysta blåbär uppgick till 2,2 milj. kg, varav 1,7 milj. kg importerades från Sverige.

Luonnonmarjojen* ja -sienten kauppantulomäärät ja poimintatulot alueittain 2015

Lappi

Poimintatulot: 2,39 milj.€ (11%)
Kauppantulomäärä: 1,06 milj. kg (6%)

Oulu ja Kainuu

Poimintatulot: 3,48 milj.€ (16%)
Kauppantulomäärä: 2,84 milj. kg (17%)

Länsi-Suomi

Poimintatulot: 7,50 milj.€ (34%)
Kauppantulomäärä: 6,51 milj.kg (38%)

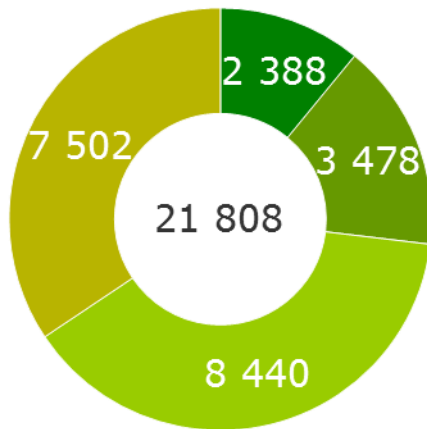
Itä-Suomi

Poimintatulot: 8,44 milj.€ (39%)
Kauppantulomäärä: 6,74 milj.kg (39%)

*Luonnonmarjoista mustikka, puolukka ja lakka

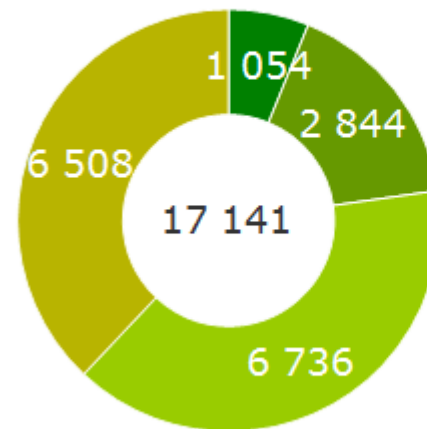
*Suluissa osuus koko maasta

Poimintatulot, 1000€

- Lappi
- Oulu ja Kainuu
- Itä-Suomi
- Länsi-Suomi

Kauppantulomäärä, 1000kg

- Lappi
- Oulu ja Kainuu
- Itä-Suomi
- Länsi-Suomi

*Luonnonmarjoista mustikka, puolukka ja lakka

Marjojen ja sienien kauppantulomäärät, poimintatulot sekä kilohinnat 2015 (hinnat ilman alv:a)

Luonnonmarjojen ja -sienten kauppantulomäärät, kilohinnat sekä poimintatulot (hinnat ilman alv:a)

2015	LAPPI			OULU + KAINUU			ITÄ-SUOMI			LÄNSI-SUOMI			KOKO MAA		
	kg	€	€/kg	kg	€	€/kg	kg	€	€/kg	kg	€	€/kg	kg	€	€/kg
LUONNONMARJAT															
Mustikka	903 522	1 160 714	1,28	1 238 672	1 679 454	1,36	3 610 004	4 865 402	1,35	1 447 596	1 903 374	1,31	7 199 794	9 608 944	1,33
Puolukka	13 936	14 387	1,03	1 575 663	1 579 897	1,00	2 981 981	3 188 673	1,07	5 043 660	5 522 875	1,10	9 615 240	10 305 831	1,07
Lakka	136 135	1 211 033	8,90	20 430	196 997	9,64	3 711	36 578	9,86	160 331	1 445 208	9,01
Pihlajanmarja	-	-	-	-	-	-	-	762	730	0,96
Variksenmarja	476	830	1,74	-	-	-	-	-	-	3 876	4 230	1,09
Karpalo	-	-	-	365	1 880	5,15	11 749	49 046	4,17	11 366	49 672	4,37	23 480	100 598	4,28
Mesimarja	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vadelma	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tyrni	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Juolukka	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
YHTEENSÄ	1 056 993	2 389 534		2 835 906	3 459 418		6 607 931	8 143 102		6 503 139	7 476 890		17 003 969	21 468 943	
%		11,1%			16,1%			37,9%			34,8%			100%	
LUONNONSIENET															
Keltavahvero	-	-	-	95	640	6,74	5 049	31 094	6,16	4 525	34 310	7,58	9 669	66 044	6,83
Herkkutatit	-	-	-	-	-	-	61 620	178 110	2,89
Haaparouskut	-	-	-	62 978	118 221	1,88	260	950	3,66	68 238	134 171	1,97
Kangarousku	-	-	-	1 505	1 732	1,15	6 620	15 742	2,38	8 975	18 749	2,09
Karvarousku	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Suppilovahvero	-	-	-	470	2 095	4,46	4 840	24 100	4,98	5 410	26 595	4,92
Korvasieni	2 740	4 410	1,61	8 483	18 439	2,17	-	-	-	12 101	24 575	2,03
Musta torvisieni	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Muut sienet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
YHTEENSÄ		8 905	22 085		139 985	349 330		16 245	75 102		166 013	448 243	
%		0,4%			4,9%			77,9%			16,8%			100%	
LUONNONMARJAT															
SIENET YHT.	1 057 871	2 391 260		2 844 811	3 481 503		6 747 916	8 492 432		6 519 384	7 551 992		17 169 982	21 917 187	
%		10,9%			15,9%			38,7%			34,5%			100%	

... = tietosuojasystä tieto poistettu

3. Luonnonmarjojen kauppaantulomäärät

Luonnonmarjojen kauppantulomäärät suuralueittain 2010-2015

Mustikka	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	1000 kg	1000 kg	1000 kg	1000 kg	1000 kg	1000 kg
LÄNSI-SUOMI	109,8	780,3	10,1	720,2	39,1	1447,6
ITÄ-SUOMI	8,5	662,2	3718,8	1610,6	433,5	3610,0
OULU+KAINUU	978,5	1103,7	1466,2	744,8	2375,3	1238,7
LAPPI	1683,1	556,2	1621,8	1932,6	3018,4	903,5
KOKO MAA	2779,9	3102,4	6816,8	5008,2	5866,3	7199,8

Puolukka	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	1000 kg	1000 kg	1000 kg	1000 kg	1000 kg	1000 kg
LÄNSI-SUOMI	2457,7	3303,0	628,7	5604,5	404,8	5043,7
ITÄ-SUOMI	9,0	145,9	4601,0	2490,1	181,0	2982,0
OULU+KAINUU	1555,4	4540,0	2815,8	1535,5	1425,4	1575,7
LAPPI	2035,1	539,9	622,2	1116,3	969,7	13,9
KOKO MAA	6057,2	8528,8	8667,8	10746,4	2980,9	9615,2

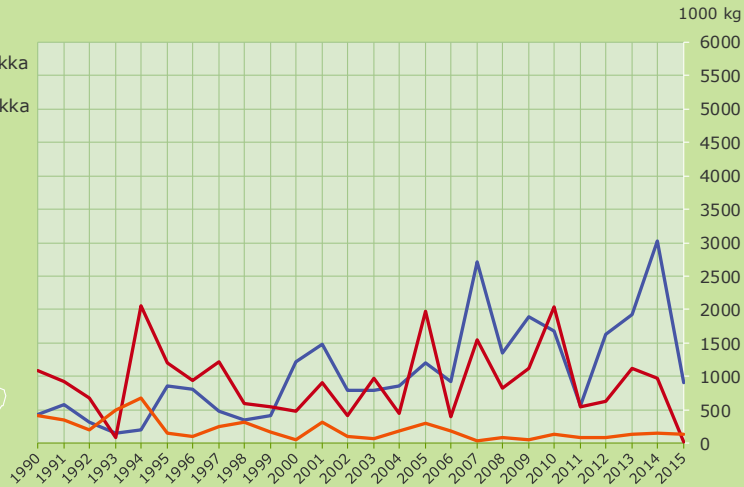
Lakka	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	1000 kg	1000 kg	1000 kg	1000 kg	1000 kg	1000 kg
LÄNSI-SUOMI	0,3	0,3	0,3	0,7	0,0	0,1
ITÄ-SUOMI	1,2	0,0	3,3	1,7	0,3	3,7
OULU+KAINUU	16,5	17,4	17,7	1,6	4,0	20,4
LAPPI	134,1	82,6	90,8	141,9	157,6	136,1
KOKO MAA	152,2	100,4	112,0	145,9	161,9	160,3

*Muiden marjojen tarkemmat tiedot liitteessä

Luonnonmarjojen kauppantulomäärät

- LAPPI

— Mustikka
— Puolukka
— Lakka

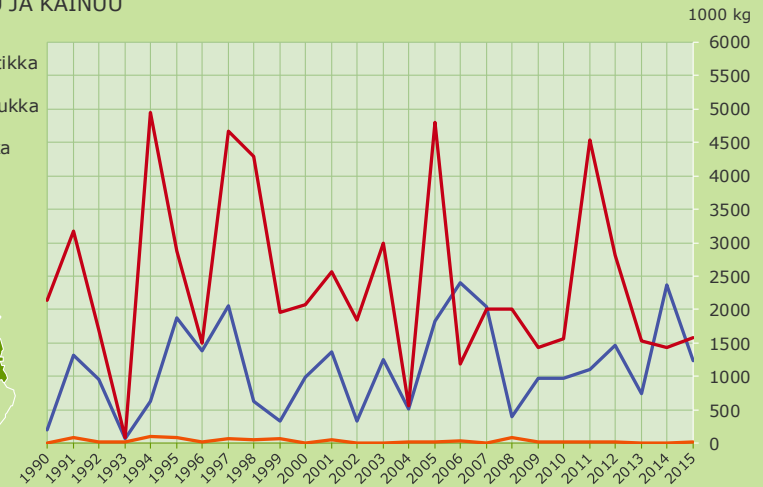

TNS Suomen Gallup Elintarviketieto Oy

Luonnonmarjojen kauppantulomäärät

- OULU JA KAINUU

— Mustikka
— Puolukka
— Lakka

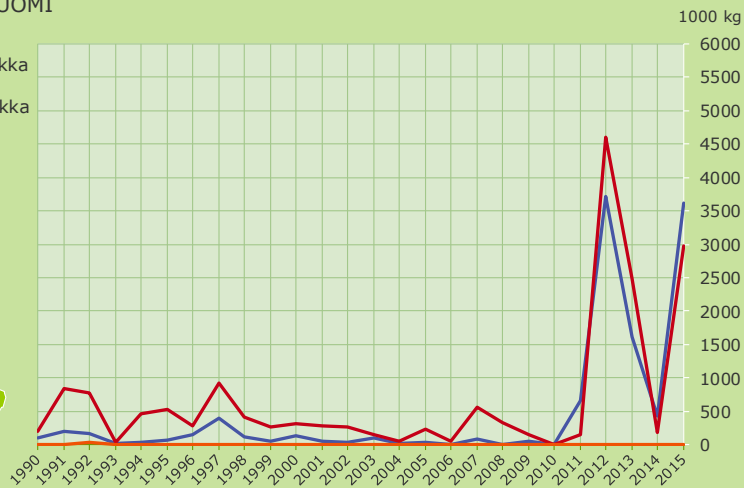
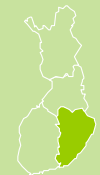

TNS Suomen Gallup Elintarviketieto Oy

Luonnonmarjojen kauppantulomäärät

- ITÄ-SUOMI

— Mustikka
— Puolukka
— Lakka

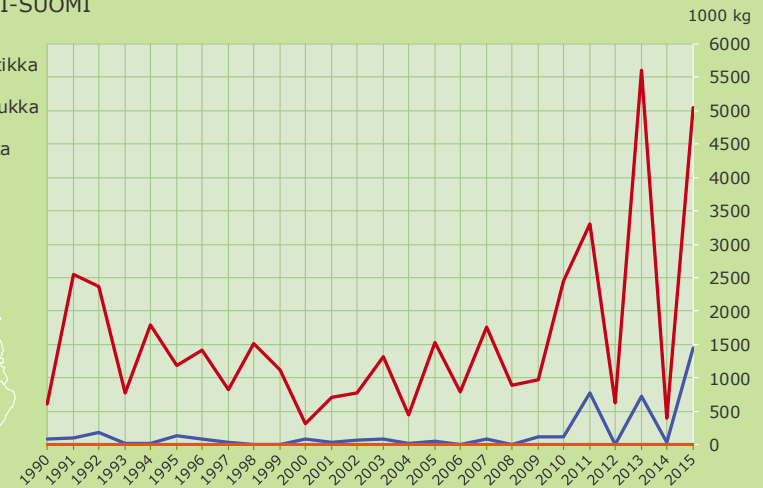
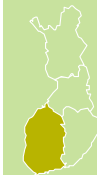

TNS Suomen Gallup Elintarviketieto Oy

Luonnonmarjojen kauppantulomäärät

- LÄNSI-SUOMI

— Mustikka
— Puolukka
— Lakka

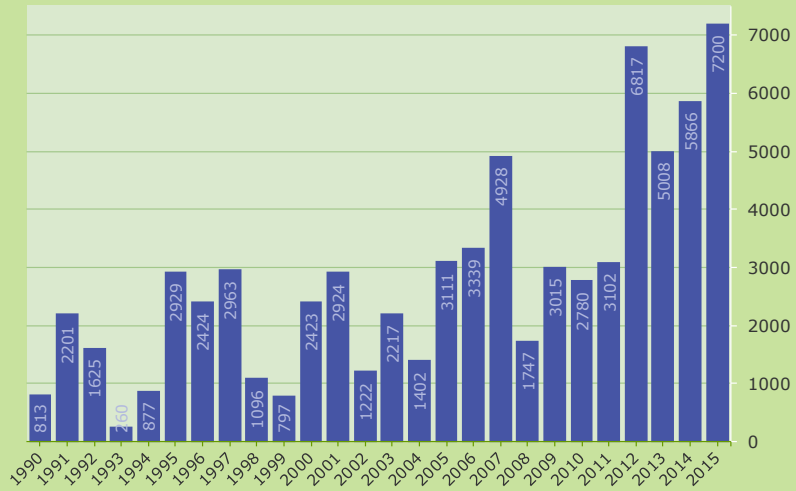
TNS Suomen Gallup Elintarviketieto Oy

Mustikan kauppaantulomäärät

- KOKO MAA YHTEENSÄ

1000 kg

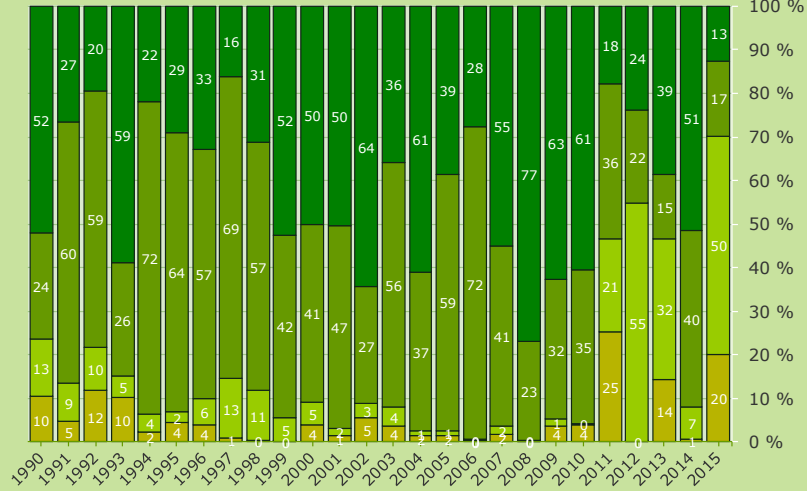

TNS Suomen Gallup Elintarviketieto Oy

Mustikan kauppaantulomäärät

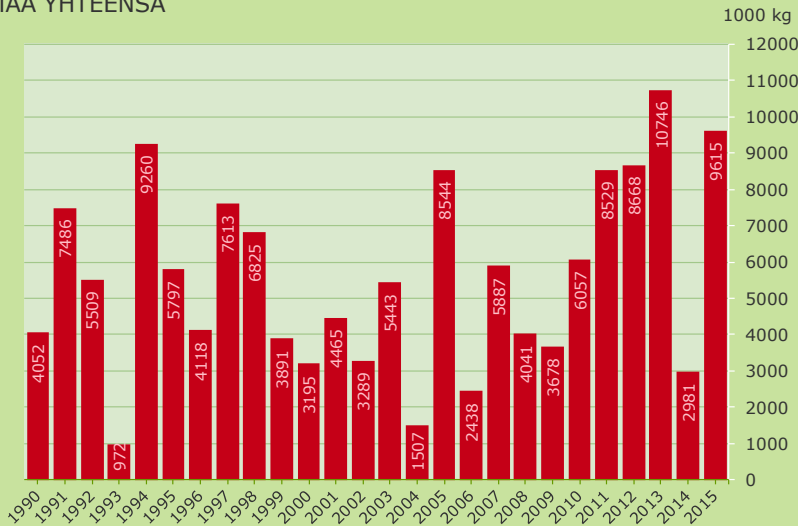
- LAPPI
- OULU JA KAINUU
- ITÄ-SUOMI
- LÄNSI-SUOMI

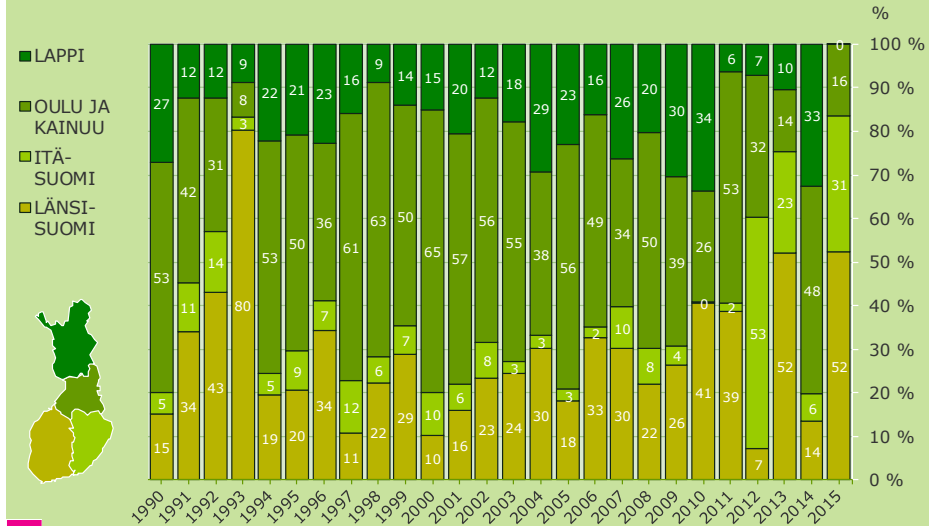
TNS Suomen Gallup Elintarviketieto Oy

Puolukan kauppantulomäärät

- KOKO MAA YHTEENSÄ

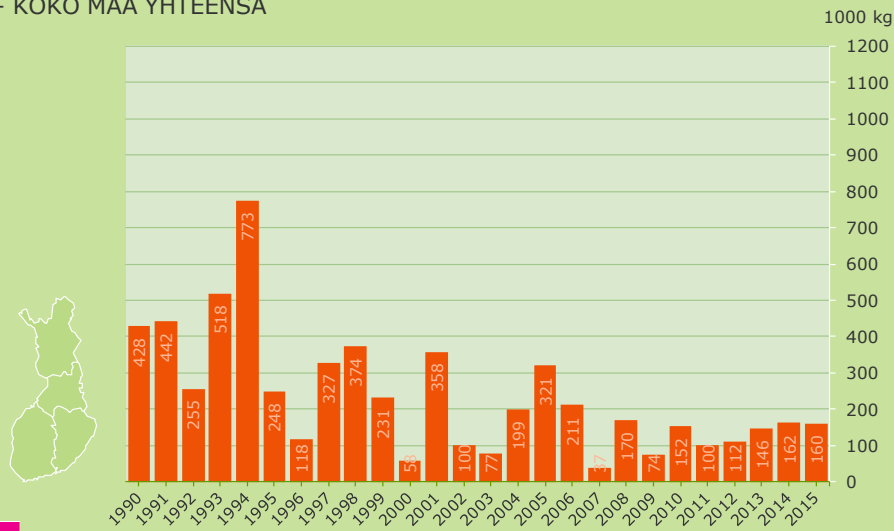

Puolukan kauppantulomäärät

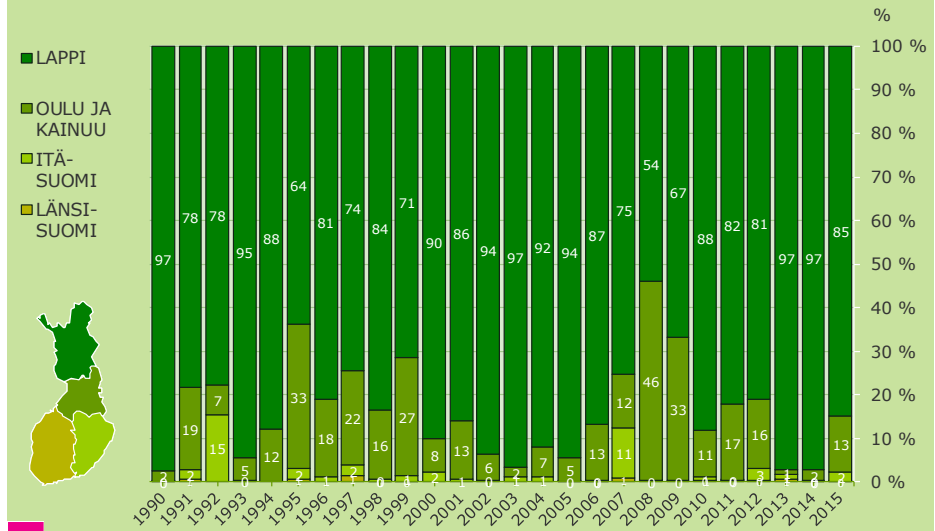
Lakan kauppaantulomäärät

- KOKO MAA YHTEENSÄ

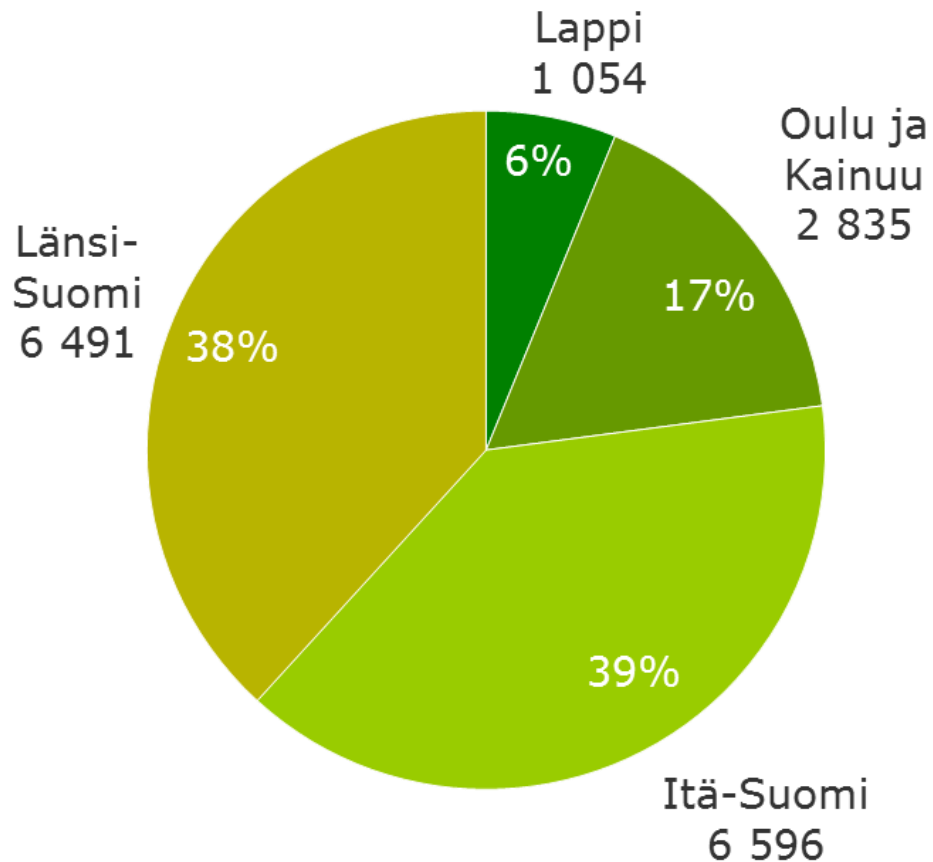

TNS Suomen Gallup Elintarviketieto Oy

Lakan kauppaantulomäärät

TNS Suomen Gallup Elintarviketieto Oy

*Luonnonmarjoista mustikka, puolukka ja lakka

4. Luonnonsienten kauppaantulomäärät

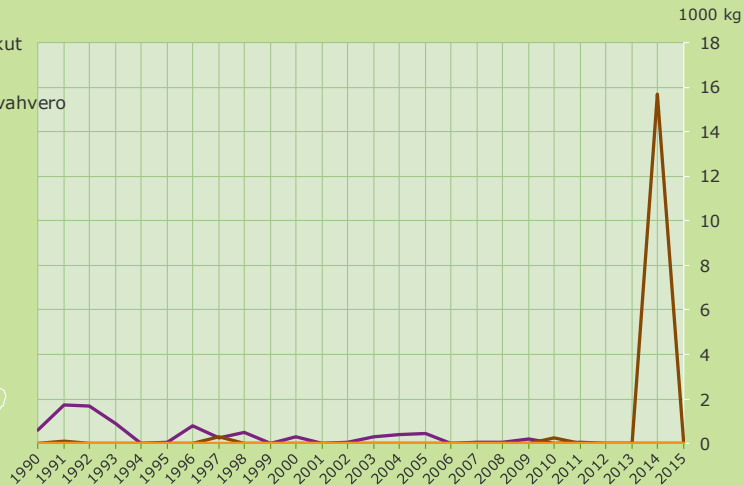
Luonnonsientien kauppantulomäärät suuralueittain 2010-2015

Keltavahvero	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	1000 kg	1000 kg	1000 kg	1000 kg	1000 kg	1000 kg
LÄNSI-SUOMI	3,7	7,8	0,1	2,6	2,5	4,5
ITÄ-SUOMI	0,9	11,1	17,1	7,8	7,7	5,0
OULU+KAINUU	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1
LAPPI	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
KOKO MAA	4,7	19,1	17,3	10,5	10,3	9,7
Tatit	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	1000 kg	1000 kg	1000 kg	1000 kg	1000 kg	1000 kg
LÄNSI-SUOMI	60,0	0,0	5,0	10,0	67,4	0,0
ITÄ-SUOMI	595,3	312,5	130,7	221,3	251,4	...
OULU+KAINUU	92,0	24,5	0,0	6,8	34,7	...
LAPPI	0,3	0,0	0,0	0,0	15,7	0,0
KOKO MAA	747,5	337,0	135,7	238,2	369,1	61,6
Rouskut	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	1000 kg	1000 kg	1000 kg	1000 kg	1000 kg	1000 kg
LÄNSI-SUOMI	20,2	17,7	8,3	20,0	16,0	6,9
ITÄ-SUOMI	78,0	267,0	41,3	30,6	65,6	64,5
OULU+KAINUU	0,4	0,5	0,0	0,0
LAPPI	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
KOKO MAA	98,6	285,3	49,6	50,5	81,9	77,2

Luonnonsientien kauppantulomäärät

- LAPPI

— Rouskut
— Tatit
— Keltavahvero

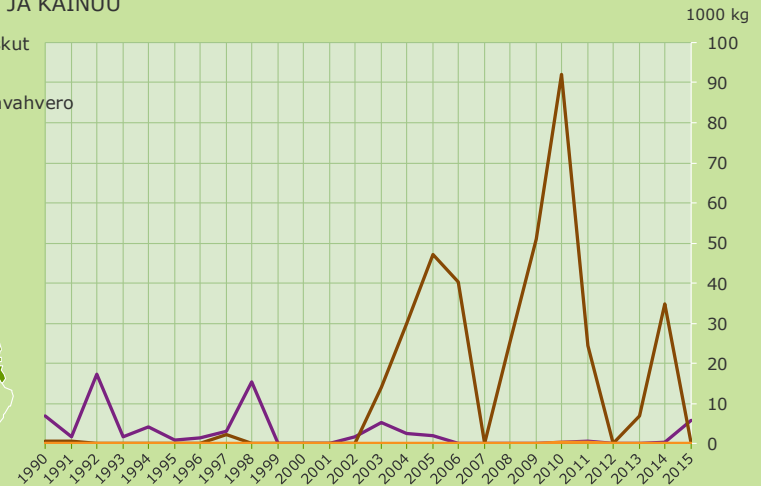

TNS Suomen Gallup Elintarviketieto Oy

Luonnonsientien kauppantulomäärät

- OULU JA KAINUU

— Rouskut
— Tatit
— Keltavahvero

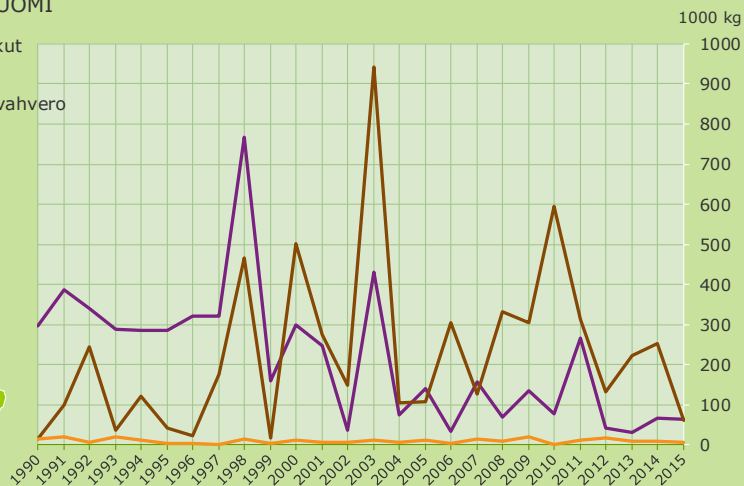
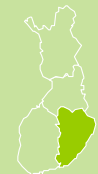

TNS Suomen Gallup Elintarviketieto Oy

Luonnonsientien kauppantulomäärät

- ITÄ-SUOMI

— Rouskut
— Tatit
— Keltavahvero

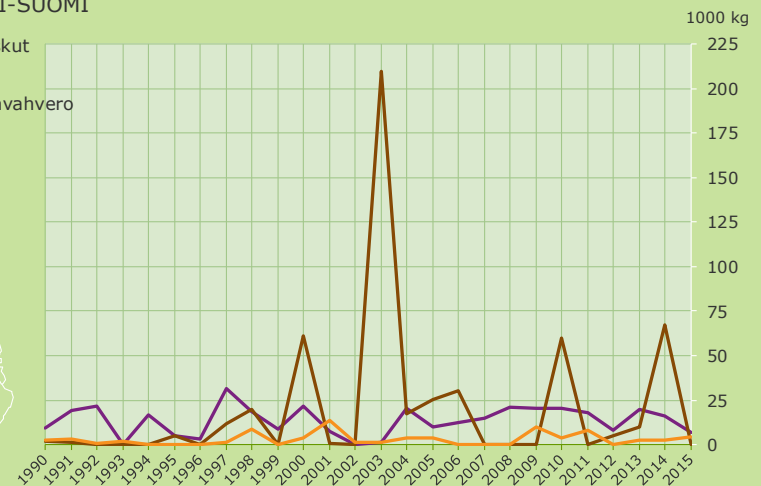
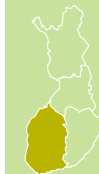

TNS Suomen Gallup Elintarviketieto Oy

Luonnonsientien kauppantulomäärät

- LÄNSI-SUOMI

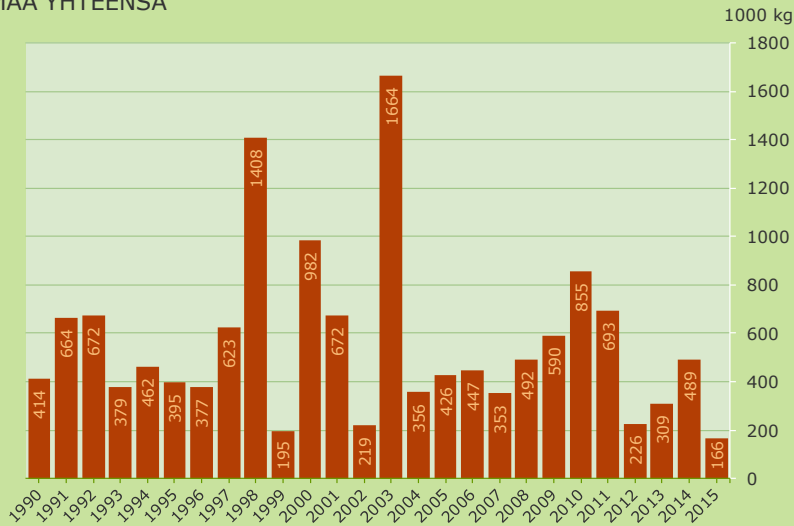
— Rouskut
— Tatit
— Keltavahvero

TNS Suomen Gallup Elintarviketieto Oy

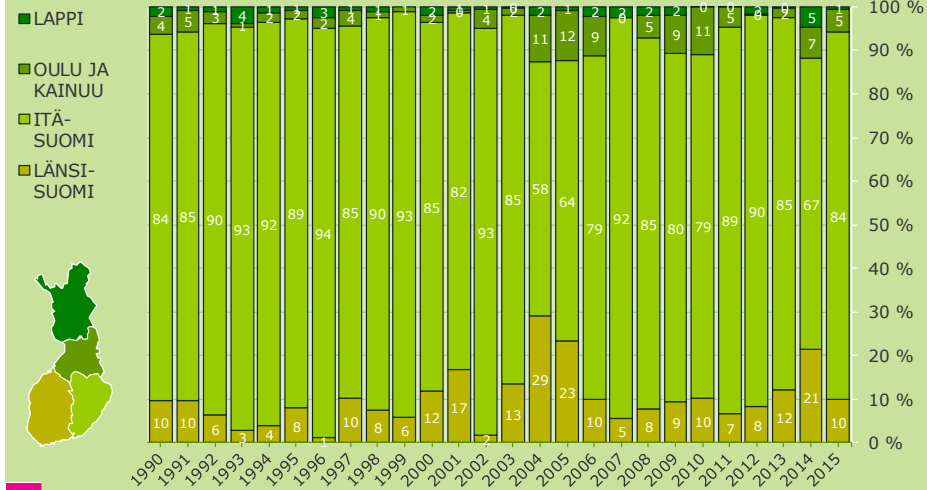
Luonnonsientien kauppantulomäärät

- KOKO MAA YHTEENSÄ

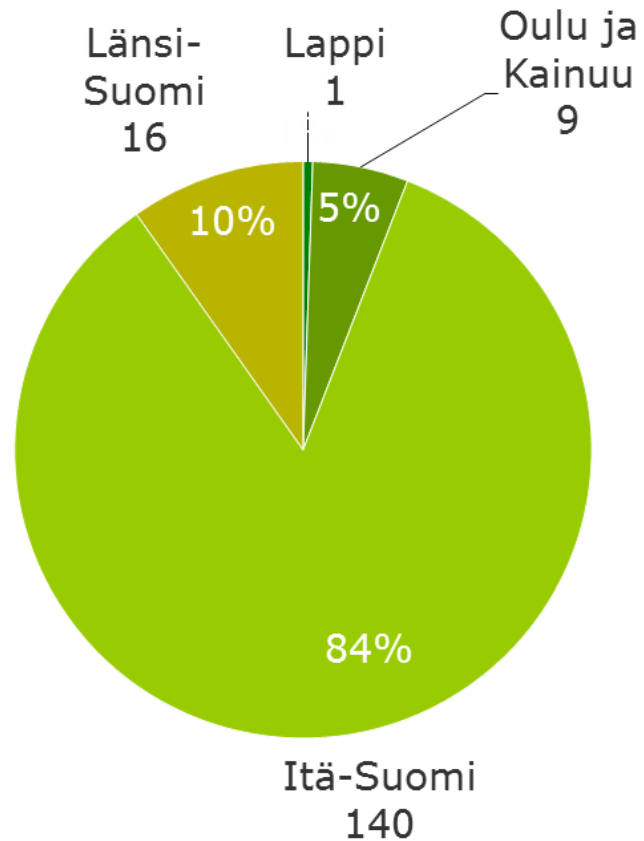

TNS Suomen Gallup Elintarviketieto Oy

Luonnonsientien kauppantulomäärät

TNS Suomen Gallup Elintarviketieto Oy

5. Hinnat ja poimintatulot

Mustikka	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	€/kg	€/kg	€/kg	€/kg	€/kg	€/kg
LÄNSI-SUOMI	1,88	2,51	3,13	1,50	3,06	1,31
ITÄ-SUOMI	4,06	2,45	1,79	1,51	2,14	1,35
OULU+KAINUU	1,46	2,28	1,68	1,46	1,67	1,36
LAPPI	1,65	2,49	1,88	1,48	1,67	1,28
KOKO MAA	1,60	2,41	1,79	1,49	1,71	1,33

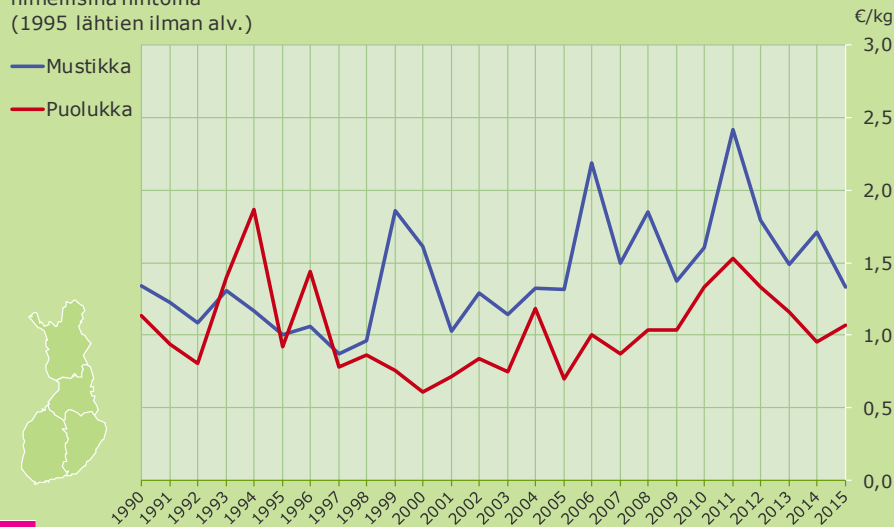
Puolukka	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	€/kg	€/kg	€/kg	€/kg	€/kg	€/kg
LÄNSI-SUOMI	1,30	1,50	1,59	1,12	1,17	1,10
ITÄ-SUOMI	3,12	1,81	1,31	1,21	1,49	1,07
OULU+KAINUU	1,23	1,54	1,29	1,22	0,88	1,00
LAPPI	1,44	1,54	1,41	1,18	0,87	1,03
KOKO MAA	1,33	1,53	1,33	1,16	0,95	1,07

Lakka	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	€/kg	€/kg	€/kg	€/kg	€/kg	€/kg
LÄNSI-SUOMI	13,33	11,28	13,92	10,86	15,00	10,91
ITÄ-SUOMI	10,46	14,83	12,21	12,02	12,32	9,86
OULU+KAINUU	7,80	9,52	12,30	11,02	12,81	9,64
LAPPI	8,37	10,09	13,08	8,56	12,06	8,90
KOKO MAA	8,33	10,00	12,93	8,64	12,08	9,01

nimelliset hinnat (kyselyajankohdan hintoja)

Luonnonmarjojen painotetut hinnat

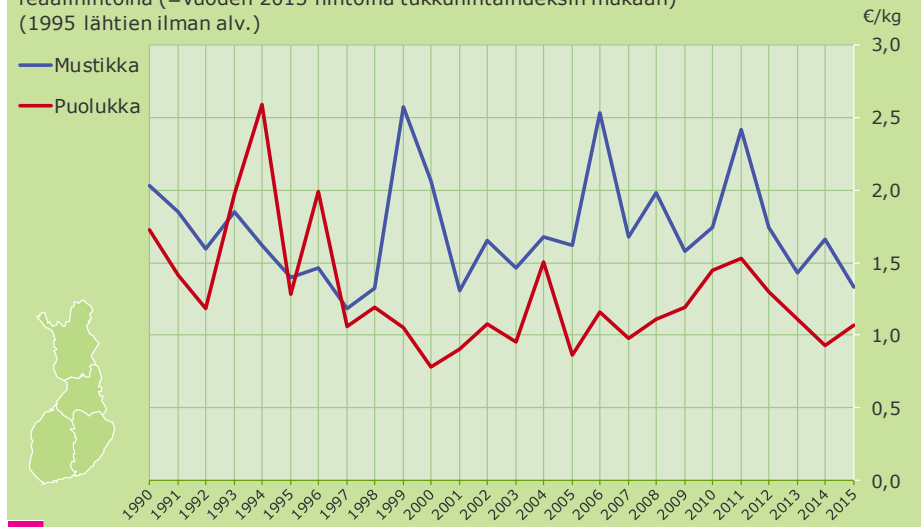
nimellisinä hintoina
(1995 lähtien ilman alv.)

TNS Suomen Gallup Elintarviketieto Oy

Luonnonmarjojen painotetut hinnat

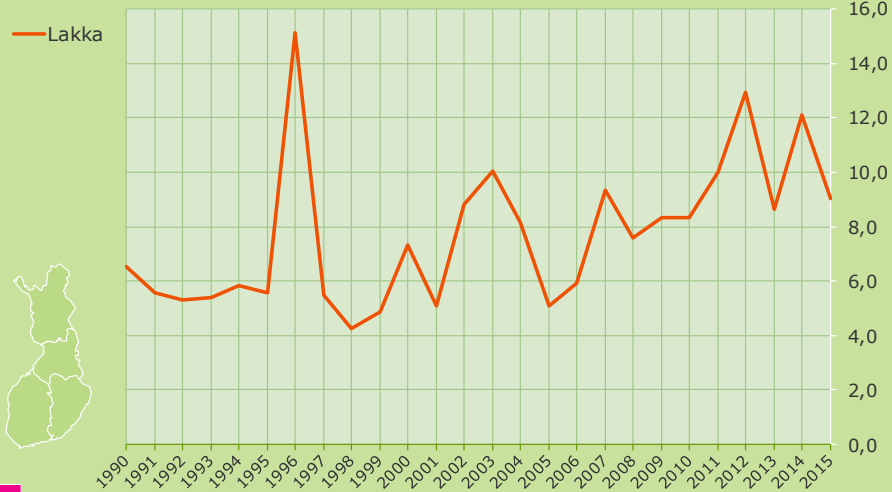
reaalihintoina (=vuoden 2015 hintoina tukkuhintaindeksin mukaan)
(1995 lähtien ilman alv.)

TNS Suomen Gallup Elintarviketieto Oy

Luonnonmarjojen painotetut hinnat

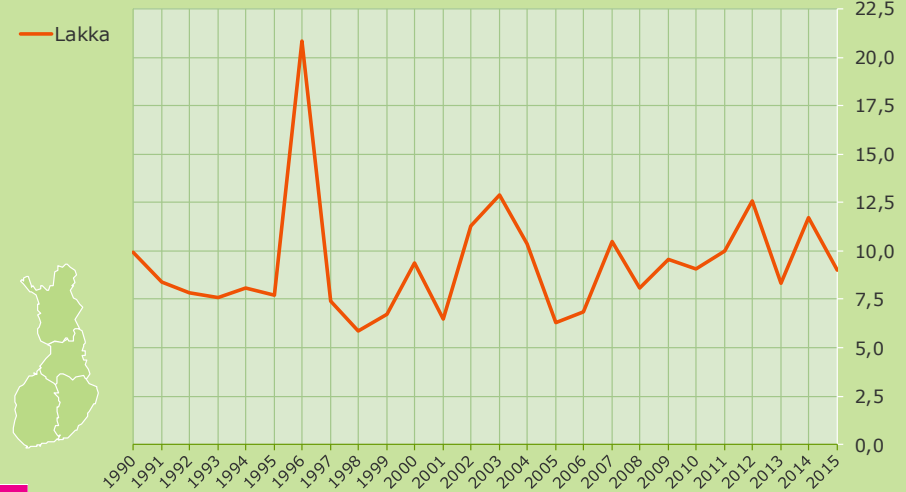
nimellisinä hintoina
(1995 lähtien ilman alv.)

TNS Suomen Gallup Elintarviketieto Oy

Luonnonmarjojen painotetut hinnat

reaalihintoina (=vuoden 2015 hintoina tukkuhintaindeksin mukaan)
(1995 lähtien ilman alv.)

TNS Suomen Gallup Elintarviketieto Oy

Keltavahvero	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	€/kg	€/kg	€/kg	€/kg	€/kg	€/kg
LÄNSI-SUOMI	6,19	7,94	10,00	8,13	7,61	7,58
ITÄ-SUOMI	8,31	5,24	5,29	5,49	5,95	6,16
OULU+KAINUU	9,00	10,00	8,00	10,00	9,00	6,74
LAPPI	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
KOKO MAA	6,70	6,39	5,34	6,17	6,38	6,83

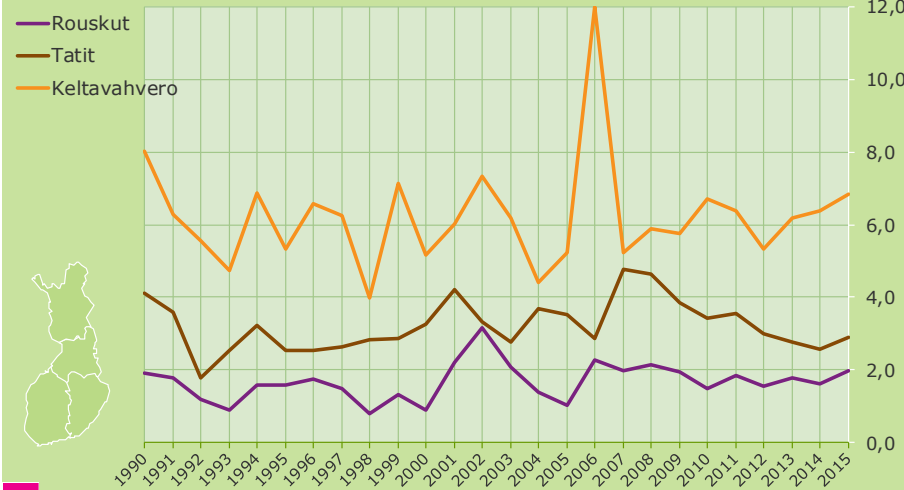
Tatit	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	€/kg	€/kg	€/kg	€/kg	€/kg	€/kg
LÄNSI-SUOMI	3,60	0,00	3,00	2,80	2,50	0,00
ITÄ-SUOMI	3,42	3,63	3,00	2,77	2,52	2,89
OULU+KAINUU	3,30	2,67	0,00	2,77	2,52	3,00
LAPPI	3,00	0,00	0,00	0,00	3,98	0,00
KOKO MAA	3,42	3,56	3,00	2,77	2,58	2,89

Rouskut	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	€/kg	€/kg	€/kg	€/kg	€/kg	€/kg
LÄNSI-SUOMI	3,08	2,39	3,04	2,08	2,26	2,43
ITÄ-SUOMI	1,08	1,82	1,26	1,59	1,45	1,86
OULU+KAINUU	2,50	2,53	0,00	3,85	2,50	2,78
LAPPI	0,00	2,32	0,00	0,00	0,00	0,00
KOKO MAA	1,49	1,85	1,55	1,79	1,61	1,98

nimelliset hinnat (kyselyajankohdan hintoja)

Luonnonsienten painotetut hinnat

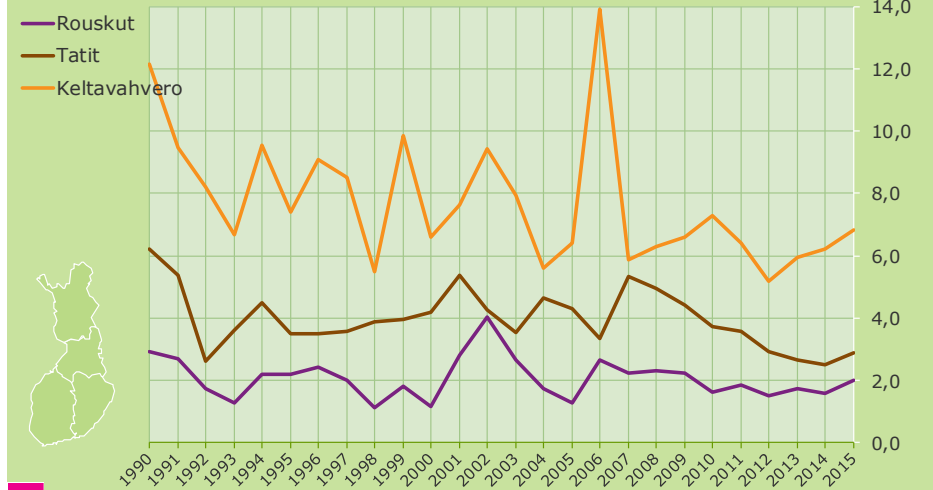
nimellisinä hintoina
(1995 lähtien ilman alv.)

TNS Suomen Gallup Elintarviketieto Oy

Luonnonsienten painotetut hinnat

reaalihintoina (=vuoden 2015 hintoina tukkuhintaaindeksin mukaan)
(1995 lähtien ilman alv.)

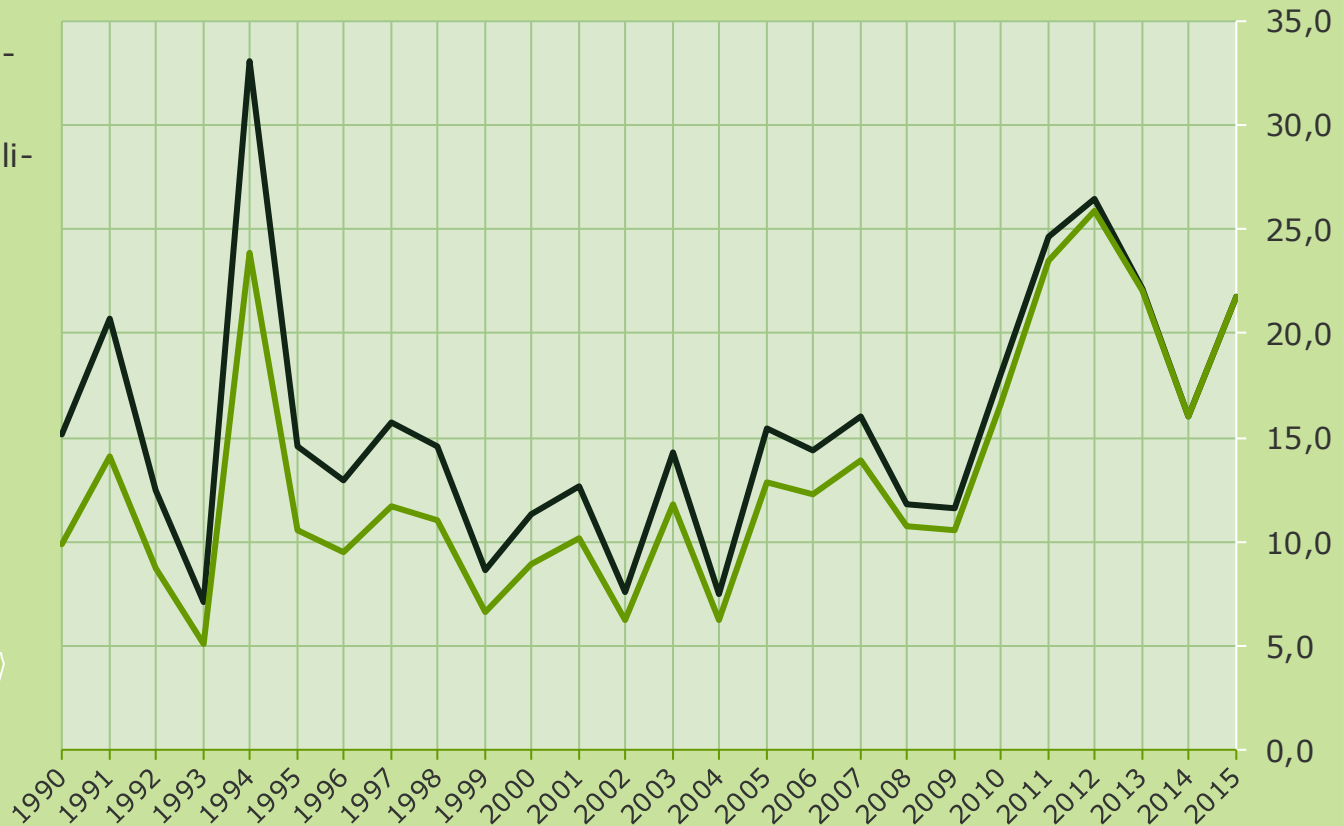
TNS Suomen Gallup Elintarviketieto Oy

Luonnonmarjojen ja -sienten poimintatulo

Reaaliset hinnat muutettu nimellisiksi hinnoiksi
Tilastokeskuksen elinkustannusindeksillä

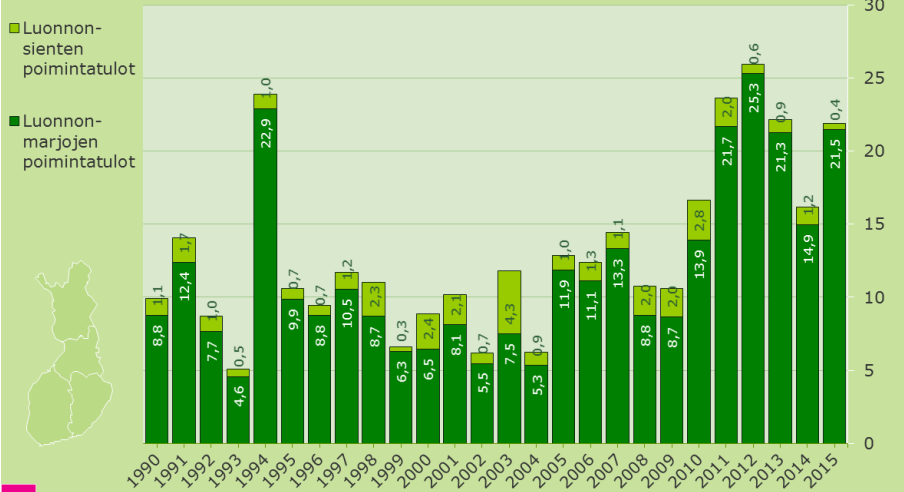
milj. euroa

— reaali-
sesti
— nimelli-
sesti

Luonnonmarjojen ja -sienten poimintatulot

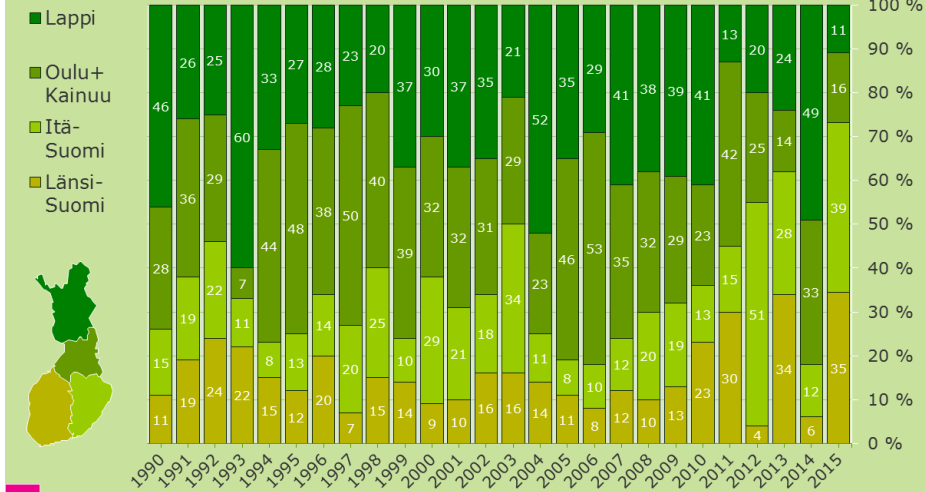
nimellisinä hintoina
- KOKO MAA YHTEENSÄ

TNS Suomen Gallup Elintarviketieto Oy

Luonnonmarjojen ja -sienten poimintatulot

nimellisinä hintoina
%-osuudet alueittain

TNS Suomen Gallup Elintarviketieto Oy

6. Luomu- luonnonmarjat ja -sienet

LUOMUluonnonmarjat	2010	2011	2012	2013	2014	2015
MUSTIKKA						
- kauppantulo, kg	1 035 762	667 452	870 386	856 337	3 044 394	1 301 037
- kilohinta, euroa/kg	1,62	2,19	1,68	1,40	1,67	1,26
- poimintatulo, euroa	1 681 825	1 464 500	1 459 895	1 198 872	5 081 842	1 644 385
PUOLUKKA						
- kauppantulo, kg	1 232 191	2 092 473	501 062	757 153	759 342	664867
- kilohinta, euroa/kg	1,28	1,53	1,30	1,06	0,83	1,00
- poimintatulo, euroa	1 571 239	3 192 388	651 136	799 056	631 756	665 090
LAKKA						
- kauppantulo, kg	1 340	129	14 350	4 619	89 876	106314
- kilohinta, euroa/kg	8,87	10,00	12,05	8,50	11,76	8,81
- poimintatulo, euroa	11 888	1 290	172 900	39 262	1 056 634	937 060
VARIKSENMARJA						
- kauppantulo, kg	-	-
- kilohinta, euroa/kg	-	-
- poimintatulo, euroa	-	-
KARPALO						
- kauppantulo, kg	...	-	...	-	-	-
- kilohinta, euroa/kg	...	-	...	-	-	-
- poimintatulo, euroa	...	-	...	-	-	-

...) vähäinen määrä/tietoa ei julkisteta

7. Kotimaisten ja ulkomaisten poimijoiden poimintaosuus

Kotimaisten ja ulkomaisten poimijoiden poimintaosuudet

Vuodesta 2011 lähtien on Marsi-tiedustelussa kysytty kotimaisten ja ulkomaisten poimijoiden poimintaosuutta sekä kokonaismarjamäärästä että – sienimäärästä. Marjayritykset ovat kutsuneet ulkomaisia poimijoita jo muutamia vuosia satokauden aikaiseen marjanpoimintaan. Poimijoiden lukumäärä on useampi tuhat. Suurin osa poimijoista on thaimaalaisia, mutta osa tulee myös Itä-Euroopasta, Baltian maista, Venäjältä ja Ukrainasta. Viisumilla he saavat työskennellä maassa enintään kolme kuukautta. EU-maista tulevat voivat ilman viisumia oleskella maassa enintään kolme kuukautta. Viisumitta tulevia omatoimimatkailijoita on jonkun verran myös luonnonmarjojen poimijoina.

Kotimaisin voimin luonnonmarjojen myyntipoiminta jäisi vähäiseksi. Poimijat ikääntyvät ja nuoria on vaikea saada mukaan. Poiminnan kannattavuus ja muut ansiomahdollisuudet ratkaisevat kiinnostuksen. Hyvä sato saattaa innostaa uusia poimijoita satunnaisesti keräämään marjoja myyntiin. Keski-ikäiset ovat usein perheellisiä, jotka poimivat ansiotyönsä ohella omiin tarpeisiinsa sekä sukulaisille ja tuttaville. Ulkomaisten poimijoiden avulla marjojen myyntimäärät ovat suurentuneet merkittävästi. Talteenotto paranee ja metsiin jäävä pilaantuneiden marjojen määrä jää vähäisemmäksi. Luonnonsienet poimitaan lähes yksinomaan kotimaisin poimijavoimin.

Ensimmäisten vuosien aikana ulkomaisia poimijoita oli vain Lapin ja Oulun läänien alueilla. Nykyään vuosittaiset satomäärät ratkaisevat. Ulkomaiset poimijat on helppo osoittaa ryhminä alueille, jossa on hyvä sato ja riittävästi poimittavaa. Lapin ja Oulun läänien alueella on eniten luomualueita, joten sieltä poimituilla marjoilla on myös lisäarvoa yrityksille.

Vuonna 2015 ulkomaisten poimijoiden keräämät luonnonmarjat edustivat 86 % osuutta kokonaisuudesta. Lapin läänin luonnonmarjoista ulkomaiset poimijat keräsivät jopa 91 %. Vuonna 2014 vastaava koko maan luku oli 79 %.

Ulkomaisiksi poimijoiksi lasketaan satokauden ajaksi Suomeen tulleet poimijat, mutta ei Suomessa vakituisesti asuvia ulkomaalaisia.

Kotimaisten ja ulkomaisten poimijoiden poimimat osuudet

Kotimaisten ja ulkomaisten poimijoiden poimimat osuudet koko myyntimäärästä vuonna 2015, %

Tuote	Lappi	Oulu+Kainuu	Itä-Suomi	Länsi-Suomi	Koko maa
2015	%	%	%	%	%
LUONNONMARJAT					
Kotimaiset poimijat	9	21	8	19	14
Ulkomaiset poimijat	91	79	92	81	86
Kokonaismäärä, kg (kaikki)	1 056 993	2 835 906	6 607 931	6 503 139	17 003 969
Poimijan kansalaisuus ilmoitettu, %-kokonaiskiloista	100	100	97	100	99
LUONNONSIENET					
Kotimaiset poimijat	100	100	70	100	78
Ulkomaiset poimijat	0	0	30	0	22
Kokonaismäärä, kg (kaikki)	878	8 905	139 985	16 245	166 013
Poimijan kansalaisuus ilmoitettu, %-kokonaiskiloista	100	100	39	71	46

Kotimaisten ja ulkomaisten poimijoiden poimimat osuudet koko myyntimäärästä 2013-2015, %

	2013	2014	2015
	%	%	%
LUONNONMARJAT			
Kotimaiset poimijat	21	21	14
Ulkomaiset poimijat	79	79	86
Kokonaismäärä, kg (kaikki)	15 917 161	9 089 560	17 003 969
Poimijan kansalaisuus ilmoitettu, %-kokonaiskiloista	70	99	99
LUONNONSIENET			
Kotimaiset poimijat	98	96	78
Ulkomaiset poimijat	2	4	22
Kokonaismäärä, kg (kaikki)	309 354	489 365	166 013
Poimijan kansalaisuus ilmoitettu, %-kokonaiskiloista	93	94	46

8. Luonnonmarjojen tuonti ja vienti

Tuote	Tuonti	Tuonti	Vienti	Vienti
2015	1000 kg	1 000 €	1000 kg	1 000 €
Tuoremustikka	101,2	674,0	445,2	767,3
Jäädtytetty mustikka (ilman sokeria)	2 160,9	6 574,3	5 190,4	15 163,5
Tuorepuolukka	0,7	2,5	1 638,4	2 485,8

Tuote	Tuonti	Tuonti	Vienti	Vienti
2014	1000 kg	1 000 €	1000 kg	1 000 €
Tuoremustikka	257,0	1 552,4	1 041,0	2 219,3
Jäädtytetty mustikka (ilman sokeria)	1 931,1	5 303,9	4 006,1	10 683,0
Tuorepuolukka	70,6	242,1	701,8	898,0

Lähde: Tullihallitus, ulkomaankauppatilasto

Luonnonmarjojen (tuoreet) tuonti ja vienti 2005-2015

Tunnus	Vuosi	Tuonti	Tuonti	Vienti	Vienti
		kg	1 000 €	kg	1 000 €
8104010	Puolukka				
	2005	502 653	424,6	-	-
	2006	315 418	323,5	7 460	12,3
	2007	277 706	316,0	359 044	420,7
	2008	692 079	1042,1	8 093	20,9
	2009	1 082 116	1619,9	2 550	7,3
	2010	97 186	237,2	1 350	5,1
	2011	67 125	186,1	278 736	921,7
	2012	105 605	171,1	855 731	1486,9
	2013	378 194	639,6	760 900	1187,4
	2014	70 569	242,1	701 841	898,0
2015	669	2,5	1 638 403	2485,8	
8104030	Mustikat				
	2005	1 415 223	2255,2	-	-
	2006	356 459	1136,9	93 803	231,5
	2007	967 553	2012,2	453	824,9
	2008	979 958	2809,2	151	503,8
	2009	1 200 459	2441,3	30 325	117,0
	2010	518 839	1695,6	92 001	235,4
	2011	112 567	537,9	99 264	391,9
	2012	552 196	1568,6	518 169	1241,3
	2013	1 048 893	2694,4	758 204	1409,0
	2014	257 030	1552,4	1 040 969	2219,3
2015	101 163	674,0	445 219	767,3	
8104090	Muut Vaccinium- suvun hedelmät				
	2005	44 419	68,6	-	-
	2006	44 441	72,9	-	-
	2007	26 404	80,1	-	-
	2008	17 942	88,2	62	0,3
	2009	14 501	62,6	4 775	16,2
	2010	4 036	25,3	10	-
	2011	28 168	104,7	50 000	98,0
	2012	8 715	104,3	4	0,1
	2013	8 041	24,8	540	3,0
	2014	5 960	30,2	10	0,1
2015	10 818	41,9	5	0,1	

Luonnonsienten tuonti ja vienti 2010-2015 (tuoreet ja jäädytetyt)

Tulli tunnus	Vuosi	Tuonti	Tuonti	Vienti	Vienti
		kg	1 000 €	kg	1 000 €
07095100	Herkkusienet				
	2010	886 475	2134,4	4 927	12,3
	2011	1 082 953	2651,8	901	7,5
	2012	1 165 297	2933,5	12	0,0
	2013	1 293 937	3350,2	194	2,1
	2014	1 438 707	3875,3	240	2,9
	2015	1 518 709	4121,1	350	6,1
07095910	Kantarellit				
	2010	22 428	138,3	1 593	8,7
	2011	50 228	219,9	360	1,8
	2012	22 606	130,1	7 928	66,3
	2013	71 075	415,5	-	-
	2014	47 852	322,9	2	0,1
	2015	87 454	576,4	40	0,4
07095930	Tatit				
	2010	369	3,8	15	-
	2011	8 280	2,0	-	-
	2012	-	-	1 348	5,9
	2013	1 830	11,3	50 860	386,4
	2014	1 040	5,0	31 364	208,9
	2015	40	0,3	2	0,0
7095990	Muut sienet (ilman multasieniä)				
	2010	91 492	323,4	87 007	939,6
	2011	133 806	433,0	108 439	812,3
	2012	133 418	389,2	61 393	438,9
	2013	253 233	695,7	6 280	75,6
	2014	215 242	569,9	65 855	670,9
	2015	186 322	497,9	81 381	840,9

9. Varastointituki

Luonnonmarjoille ja -sienille on maksettu varastointitukea vuodesta 1997 lähtien. Tuen tarkoituksena on edistää kotimaisten marjojen ja sienten talteenottoa ja hyödyntämistä.

Vuodesta 1997 lähtien tukea on maksettu ainoastaan pohjoisen tuen alueella poimituista ja varastoiduista luonnonmarjoista ja -sienistä.

Varastoidulle lakalle maksetaan tukea enintään 34 snt/kg, muille luonnonmarjoille 10 snt/kg ja luonnonsienille 42 snt/kg.

Eri tuotteille hakemuksia tuli yhteensä 64 kappaletta. Tukea hakeneiden yritysten määrä oli 19.

Tukivuosi 2015	Hakemusten lkm	Haettu määrä kg	Hyväksytty määrä kg	Myönnetty euroa
Tuote				
Puolukka	17	2 659 251	2 633 296	263 328
Mustikka	15	2 185 856	2 140 476	214 047
Pihlajanmarja	2	53 852	53 663	5 366
Lakka	11	34 636	32 676	11 108
Sienet	7	19 667	19 629	8 242
Mesimarja	1	8 381	8 381	838
Variksenmarja	5	8 097	8 097	810
Tyrni	1	1 346	1 346	135
Karpalo	4	681	681	68
Metsävadelma	1	60	60	1
YHTEENSÄ	64	4 971 825	4 898 304	503 941

Lähde: MML Tietotekniikan palvelukeskus,
Mavi, Maaseutuelinkeinorekisteri

10. Luonnonmarjojen kuvaus

Luonnonmarjat

Päämarjat

Mustikka

Mustikka on kaupallisesti tärkeä luonnonmarja. Mustikoita on aina pidetty terveellisinä, mutta viime aikoina niiden terveellisyys on saanut vielä lisää arvostusta. Mustikkaa käytetään paljon kotimaisessa elintarviketeollisuudessa. Mustikan vienti on myös merkittävää. Sitä viedään paljon Kiinaan ja Japaniin, joissa se on arvostettu tuote. Naapurimaiden kanssa tehdään mustikkakauppaa kumpaankin suuntaan. Tärkein kauppakumppani on Ruotsi. Mustikan hinta ratkaisee, miten vientikauppa onnistuu. Kotitaloudet poimivat kesäisin mustikkaa omiin tarpeisiin sekä sukulaisille ja tuttaville. Mustikkaa esiintyy metsissä koko maan alueella. Pääpoiminta-alueina ovat olleet Oulun ja Lapin läänit. Ulkomaisten poimijoiden yleistyessä mustikkaa kerätään isompia määriä myös muilta alueilta riippuen vuosittaisista sadoista.

Lakka eli hilla

Lakkaa kasvaa luonnonvaraisilla soilla. Ojitetuilla soilla sen kasvu on vähäisempää. Varsinkin Lapin- mutta myös Oulun läänissä on lakkaa tuottavia soita. Pääosa myyntiin tulevasta lakasta poimitaan Lapin soilta. Muualla Suomessa lakat poimitaan omiin tarpeisiin. Hyvinä satovuosina lakan myynnistä kertyy merkittävä poimintatulo Lapin lääneihin. Lakan kilohinta on korkea. Lakka on arvostettu tuote. Se on hyvin C-vitamiinipitoinen ja aromikas marja.

Elintarviketeollisuus käyttää lakkaa, mutta tuo suuren osan lakasta ulkomailta. Lakka kuuluu myös torikaupan tuotevalikoimaan. Lakkaa myydään paljon suoraan kuluttajille, ravintoloille ja leipomoille.

Puolukka

Puolukka on kaupallisesti Suomen tärkein luonnonmarja. Määrällisesti sitä poimitaan myös eniten. Puolukan kilohinta on kolmen päämarjan alhaisin. Puolukka kestää hyvin säilytystä, eikä vaadi välitöntä jatkokäsittelyä. Elintarviketeollisuus käyttää paljon puolukkaa. Sitä viedään paljon myös ulkomaille lähinnä Keski-Euroopan maihin. Naapurimaiden kanssa käydään kauppaa kumpaankin suuntaan. Eniten tällaista kaupankäyntiä on Ruotsin kanssa. Puolukan markkinointi on hyvin riippuvainen eri maiden satotilanteesta ja siitä, minkälaiseksi sen kilohinta muodostuu kansainvälisessä kaupassa. Myös ostomäärien suuruus vaikuttaa kauppojen onnistumiseen. Puolukkaa myydään myös suoraan kuluttajille mm. suurtalouksille. Lisäksi yksityiset henkilöt keräävät puolukkaa omiin tarpeisiin sekä sukulaisille ja tuttaville. Torimyynnissä puolukkaa on tarjolla syksyisin. Parhaat sadot ovat perinteisesti Oulun ja Lapin lääneissä. Mutta viime vuosina sato on ollut hyvä myös Itä- ja Länsi-Suomessa. Ostoyritysten kutsumat ulkomaiset poimijat osoitetaan alueille, joissa on hyvät sadot. Ulkomaisten poimijoiden keräämät määrät ovat merkittäviä.

Luonnonmarjat

Muut luonnonmarjat

Karpalo

Muista luonnonmarjoista karpalo lienee tärkein. Myyntiin tuleva määrä ei kuitenkaan riitä kotimaiseen käyttöön. Elintarviketeollisuus tuo pääosan karpalosta ulkomailta. Karpalo kasvaa suolla ja kypsyy myöhään syksyllä. Se on voimakashappoinen ja sellaisenaankin hyvin säilyvä marja. Isokarpalon marjat ovat isompia kuin tavallisen karpalon. Karpalon poiminta ajoittuu myöhäissyksyyn. Ulkomaiset poimijat ovat jo silloin lähteneet maasta ja poiminta jää kotimaisten poimijoiden varaan. Syyssateet saattavat vaikeuttaa suolla liikkumista. Pysyvä lumentulo lopettaa myös poiminnan. Karpalo kestää hyvin hallaa ja pakkasta. Talven jälkeen lumien sulettua voi poimia vielä käyttökelpoisia karpaloita kotitalouskäyttöön.

Variksenmarja eli kaarnikka

Variksenmarjaa poimitaan myyntiin Lapin ja Oulun lääneissä. Sato on vuosittain tasaisempi kuin mustikan ja puolukan. Variksenmarjan käyttö kotimaassa on vähäistä, eikä siitä ole saatu jalostettua menekki-tuotetta. Edellytyksiä laajempaan käyttöön olisi, sillä hyvinä vuosina marjasatoa riittäisi poimittavaksi.

Juolukka

Juolukka kasvaa metsässä kosteilla paikoilla. Marja muistuttaa väriltään mustikkaa, mutta on kookkaampi. Maku on mieto. Aiemmin sitä on poimittu pieniä määriä myyntiin. Viimeisin myyntitieto on vuodelta 2000.

Pihlajanmarja

Luonnonvaraisen pihlajan sato on vuosittain satunnaista. Joinakin vuosina puiden oksat notkuvat runsaasta marjasadosta ja toisina vuosina puissa ei ole marjoja juuri lainkaan. Runsaina satovuosina yritykset ostavatkin sitä yli vuosikäytön. Siten paikataan katovuosien tarve. Pihlajanmarjoissa on makueroja karvaudessa ja makeudessa. Myyntiin kerätään makeita marjoja. Pihlajanmarjoista tehdään useimmiten hilloa, hyytelöä tai marmeladia. Pihlajanmarja sopii hyvin riistaruoerien lisäkkeeksi. Pihlajaa myös viljellään. Jalostuksella saadaan pihlajasta muokattua paremmin elintarvikettä käyttöön soveltuvia lajikkeita. Lisäksi viljelmillä voidaan parantaa kasvuolosuhteita sekä suorittaa helpommin toimenpiteitä sadon turvaamiseksi.

Mesimarja

Luonnonvaraista mesimarjaa kasvaa myyntiin asti Oulun ja Lapin lääneissä. Muillakin alueilla mesimarjaa kasvaa. Satomäärät ovat vähäisiä. Mesimarja on hyvänmakuinen mutta hintava marja. Mesimarjatuotteista tunnetuin lienee mesimarjalikööri. Muita tuotteita ovat hillo, hyytelö ja mehu. Korkean hinnan takia sitä käytetään useimmiten vain osaraaka-aineena antamaan hyvää makua tuotteelle.

Luonnonmarjat

Muut luonnonmarjat

Metsävadelma

Metsävadelma on pioneerikasvi, joka valtaa alaa heti metsänhakkuiden ja metsäpalojen jälkeen, jos olosuhteet ovat muuten otollisia. Vadelma on kaksivuotinen. Marjat kasvavat vasta toisena vuotena. Metsävadelma vaatii runsaasti valoa ja niinpä metsien uudistusaloilla vadelma väistyy nopeasti muiden kasvien ja puuntaimien vallatessa alueen. Metsävadelman myyntipaiminta on vähäistä. Se pilaantuu nopeasti ja marjan ulkonäkö kärsii liiasta käsittelystä ja tuoresäilytyksestä. Kotitarvepoimijat sen sijaan keräävät mielellään aromikasta metsävadelmaa omaan käyttöön. Nopea säilöntä tai pakastus takaavat hyvän laadun. Lisäarvoa metsävadelmalle tuottaa sen käyttö tuoreena, jolloin vitamiinit ovat tallella. Pakastetut marjat ovat tuoreen veroisia.

Puutarhavadelmaa on jo pitkään viljelty. Kotimainen puutarhavadelma myydään pääasiassa tuoreena kaupoissa ja toreilla. Elintarviketeollisuus käyttää paljon puutarhavadelmaa, mutta tuottaa sen pääasiassa ulkomailta. Ulkomaisen puutarhavadelman hinta ja saatavuus selittävät teollisuuskäytön laajuuden. Elintarviketurvallisuusvirasto (Evira) kehottaa kuluttajia kuumentamaan ulkomailta tuodun puutarhavadelman vatsatautivaaran estämiseksi.

Tyrni

Luonnonvaraisen tyrnin myyntitiedot ovat kokonaan loppuneet. Pääsiallisin syy siihen on, että tyrniä on alettu viljellä. Viljelyn lisääntyessä tyrnin saatavuus on parantunut ja samalla hinnat ovat laskeneet. Luonnontyrnin poiminta ei enää kannata. Jo aiemminkin tyrnin myyntitietoja on ollut hankala saada sillä myynti kohdistuu pääosin suoraan kuluttajille. Kokonaisia tyrnimarjoja tai tyrnimehua on tarjolla useimmiten erilaisissa tapahtumissa markkinoilla, messuilla, myyjäisissä sekä toreilla. Elintarviketeollisuus käyttää myös ulkomaista tyrniä.

Suomessa luonnonvaraista tyrniä kasvaa Pohjanlahden rannikkoalueella sekä Ahvenanmaalla. Pensaat ovat piikkisiä ja hankalasti poimittavia. Syysmyöhällä kypsyvät marjat poimitaan joko kokonaisina tai puristamalla ne mehuksi. Tyrni on maultaan voimakkaan happoinen sisältämänsä suuren C-vitamiinimäärän ansiosta.

Luonnonvaraisen tyrnin poimintaa puristamalla rajoittaa ympäristöministeriön asetus. Sen mukaan Länsi-Suomen ympäristökeskuksen alueella saa kerätä tyrniä puristamalla syyskuun puolivälistä lähtien. Alue ulottuu Kristiinankaupungista Himangalle. Alueen eteläpuolella puristaminen on sallittua ympäristöministeriön antaman säädöksen mukaan lokakuun alusta lähtien. Asetus ei rajoita käsin poimintaa eikä viljeltyä tyrniä.

11. Luonnonsienten kuvaus

Vuonna 2012 tuli voimaan uusi elintarvikkeita koskeva asetus, joka koskee myös sienikauppaa.

Elintarviketurvallisuusvirasto (Evira) ylläpitää ohjeellista luettelo kauppakelpoisista sienistä. Listalla on tällä hetkellä 23 suositeltavaa ruokasientä. Niiden lisäksi on lukuisasti muita syötäväksi kelpaavia sieniä, joita voidaan nyt myydä.

Kuivatut sienet vastaavat 10 kg tuoreita sieniä, suolasienet on muutettu tuoreiksi kertoimella 1,3. Kaikki sienet raportissa on laskettu tuoreiksi sieniksi.

Herkkutatti

Herkkutatti on kaupallisesti tärkein luonnonsieni. Se on myös määrällisesti eniten myyntiin kerätty sieni. Huippuvuosina määrät ovat olleet huomattavan suuria. Herkkutatista merkitystä lisää se, että se on hyvä vienisieni. Suurin osa myyntiin tulleesta sienestä viedään Etelä- ja Keski-Euroopan markkinoille lähinnä Italiaan. Kotimaan käyttö on jäänyt vähemmälle, mutta sen arvostus on lisääntynyt suomalaisessakin ruokapöydässä. Herkkutatista kasvu kannattaa seurata tarkoin, sillä madot valtaavat sen nopeasti ja pilaantumisen myötä laatu heikkenee.

Myyntitilanteessa herkkutatilla on laatuluokitus. Ensimmäisen luokan herkkutatista maksetaan hyvä hinta verrattuna huonoimman laatuluokan tattiin. Jo poimitut herkkutatit pilaantuvat nopeasti, joten pikainen jäähdytys/pakastus ovat tarpeen.

Keltavahvero eli kantarelli

Kantarellin esiintymisalue ulottuu Oulun läänin alueelle saakka. Sen tunnistaa helposti keltaisesta väristä. Kantarelli kasvaa sekametsissä ja on koivun seuralainen. Kasvukausi saattaa venyä pitkälle myöhäissyksyyn. Se on erinomainen ruokasieni. Kantarelli on monikäyttöinen sieni, jota voi myös kuivata. Kantarelli on kotitalouspoimijoiden suosikkisieni. Sitä kerätään paljon omiin tarpeisiin, sukulaisille ja tuttaville. Kantarellia myydään myös suoraan kuluttajille, suurkeittiöille ja ravintoloille. Toripöydillä kantarellia näkee paljon kesällä. Eteläisen sijainnin takia virolaiset kantarellit ehtivät sinne ensiksi.

Korvasieni

Korvasieni aloittaa sienikauden kevät-kesällä. Se on yleinen sieni koko Suomessa. Korvasieni suosii maastoja, joissa maan pintaa on rikottu lähiaikoina, esim. hakkuuaukiot, lastauspaikat, tienvieret ja ojan reunat. Sitä tapaa parhaiten hiekkapohjaisilla metsämailla. Korvasienen poimukseen pintaan jää herkästi hiekkaa. Korvasientä myydään myös suoraan kuluttajille ja ravintoloille.

Myytäväksi tarkoitetuissa korvasienipakkauksissa ja irtomyynnissä pitää olla sienien myrkyllisyyttä koskevat merkinnät ja käsittelyohjeet. Oikea käsittely on tärkeää. Tottuneet korvasienen käyttäjät pitävät sitä herkkuruokana. Uudet käyttäjät suhtautuvat varoen korvasienen käyttöön.

Haaparousku

Haaparousku on eniten myyntiin tuleva rousku. Se on erinomainen ruokasieni, joka sopii hyvin suolasieneksi. Suolasienestä tehty sienisalaatti tunnetaan juhlaruokana suomalaisessa ruokapöydässä. Haaparouskun luontainen kirpeys häviää keitetäessä. Haaparousku suosii kosteita, vanhoja havumetsiä. Hyvinä satovuosina haaparouskut kasvavat isompina ryhminä. Melko kookkaana sienenä kori täyttyy nopeasti. Haaparouskuja tavataan kahdenlaisia. Toinen on tummavyöhykkeinen ja toinen vaaleampi, limainen ja laakea nimeltään kalvashaaparousku. Molemmat ovat hyviä ruokasieniä. Haaparouskun lisäksi rouskuperheeseen kuuluu useita muita rouskuja, jotka ovat hyviä ruokasieniä. Aivan kaikkia ei tarvitse edes ryöpätä.

Kangasrousku

Kangasrousku on yleinen sieni suomalaisissa metsissä. Se on runsassatoinen. Satokausi alkaa usein jo heinäkuussa ja venyy pitkälle syksyyn. Maku on kirpeän mausteinen. Kangasrousku on ryöpättävä sieni ja usein siitä tehdään suolasientä.

Karvarousku

Karvarousku on yleinen sieni koko maassa. Sen lakki on karvapintainen ja väri nuorena vaalean punainen, joka vanhemmiten muuttuu ruskehtavaksi. Karvarousku on helppo tunnistaa ja se on useimpien rouskujen tapaan ryöpättävä sieni. Siitä tehdään suolasientä joko yksinään tai sekasienenä.

Marsi 2015 - Luonnonmarjojen ja -sienten kauppaantulomäärät vuonna 2015

Suppilovahvero

Suppilovahvero on myöhäissyksyn sieni, joka kasvaa vasta ensimmäisten hallaöiden jälkeen. Kasvukausi saattaa venyä pitkälle syksyyn. Se ei ole arka halleille ja pakkaselle. Hyvinä satovuosina suppilovahveroa saattaa esiintyä runsaina esiintyminä. Se suosii kosteita paikkoja ja niinpä sitä löytää parhaiten sammaleisista havumetsistä. Suppilovahvero oli aiemmin eteläisen Suomen sieni, mutta nyt sitä tavataan jo Oulun läänissä saakka. Suppilovahvero on helppo tunnistaa. Ohutmaltoisena ja ontojalkaisena sitä on helppo kuivata.

Mustatorvisieni

Mustatorvisientä löytyy parhaiten valoisista, sammal pohjaisista metsistä. Sientä ei kuitenkaan esiinny kaikkina vuosina. Mustatorvisieni on hyvä ruokasieni. Ruoanvalmistuksessa haittapuolena on sen tumma väri. Ohutmaltoisena sienenä sitä on helppo kuivata.

Muut sienet

Suomen metsissä kasvaa runsaasti erilaisia sieniä. Osa niistä on hyviä ruokasieniä, osa syötäviä, osa syötäväksi kelpaamattomia ja osa myrkyllisiä. Tekstissä nimeltä mainittuja ruokasieniä tulee myyntiin, joten niillä on kaupallista merkitystä.

12. Laatuseloste

Tilastotietojen relevanssi

Marsi 2015 –julkaisun tilastot kuvaavat luonnonmarjojen ja –sienten kauppantulomääriä vuosittain. Ennen vuotta 2007 julkaisuissa on ollut tiedot myös puutarhamarjoista. Koska Marsi-tutkimusta tehdään otantapohjalta niin tutkimuksella ei saavuteta koko kauppantullutta määrää, mutta se kuvaa hyvin vuosittaista satovaihtelua. Määrien lisäksi tutkimuksen tuloksena saadaan tuotekohtaiset kilohinnat sekä poimintatulot. Tilastosta selviävät tiedot koko maan tasolla ja alueittain, jossa Suomi on jaettu neljään osaan. Alueet ovat Lapin lääni, Oulun lääni, Itä-Suomi ja Länsi-Suomi. Rajat noudattavat maaseutukeskusrajoja, poikkeuksena Keski-Pohjanmaa, joka kuuluu kokonaan Länsi-Suomeen. Marja- ja sienialan yritykset ilmoittavat kauppantulotiedot alueittain sen mukaan, missä marjat ja sienet on poimittu.

Marsi-tutkimuksen tilastot ovat julkisia ja kaikkien tiedoista kiinnostuneiden käytettävissä. Vuodesta 2012 lähtien Marsi-raportti julkaistaan Maaseutuviraston (MAVI) kotisivuilla. Aikaisempina vuosina tilastoja on käytetty mm. luonnontuotealan päätöksenteon pohjana ja hallintoon sekä tutkimus- ja hanketoimintaan. Lisäksi tietoja on käytetty neuvontaan ja opetukseen (keruutuotekoulutus, metsäalan koulut). Kesäaikana tietoja on käytetty osana luonnontuotealan tiedottamista.

Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Tutkimuksen otanta perustuu aikaisempina vuosina mukana olleiden marja- ja sienikauppaa harjoittavien yritysten antamiin tietoihin. Otokseen pyritään saamaan tärkeimmät marjojen ja sienten ostajat. Otosta täydennetään vuosittain, koska sekä yritysten toiminnassa että satomäärissä tapahtuu muutoksia ja vaihtelua. Merkittävää ostotoimintaa harjoittavien yritysten etsinnässä on käytetty apuna mm. Arktiset Aromit ry:n laatimaa kunnittaista ostajaluetteloa. Puhelinkyselyn yhteydessä selviää myös uusia alan toimijoita.

Mukanaoleville yrityksille lähetetään kyselylomake kirjeitse. Myöhemmin aloitetaan puhelinkysely niiltä, jotka eivät ole kyselylomaketta palauttaneet. Lähes kaikki otannassa mukana olevat tavoitetaan kyselyn aikana. Lisäotanta tehdään puhelinkyselyinä.

Julkaistujen tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Otannan pohjana ovat marja- ja sienialan yritykset, jotka ovat aiemmin olleet mukana kyselyssä. Otantaa täydennetään vuosittain puhelinkyselyllä. Marsi-tutkimuksen kattavuus vaihtelee tuotekohtaisesti. Tutkimus on otantapohjainen ja vastaaminen perustuu vapaaehtoisuuteen. Lisäksi vuosittaiset vaihtelut satomäärissä vaikuttavat yritysten kiinnostukseen ja ostotoiminnan laajuuteen.

Tutkimusaineistosta pyritään poistamaan päällekkäisyydet, koska esim. marja- ja sienierät voivat siirtyä ostajalta toiselle ja näin lukuihin saattaa tulla päällekkäisyyksiä. Samalla kun määrät tuplaantuvat niin hintoihin tulee ostajan palkkio ja alv. Tilaston hinnat ovat ilman alv:a ja ostajan palkkiota.

Useimmilla tuotteilla on järjestäytyntä ostotoimintaa, mutta esim. luonnontyrnin markkinointi on niin erikoistunutta, että sitä on vaikea tavoittaa.

Puuttuvia hintatietoja on korvattu alueellisilla keskihinnoin. Oulun ja Lapin lääneissä ei kaikilta ostajilta ole saatu tuotekohtaisia tietoja, koska on riittänyt tieto siitä, kenelle tuotteet on myyty eteenpäin. Tämä poikkeus on voitu tehdä siinä tapauksessa, että tiedot ovat sisältyneet tiettyjen ostoyritysten yhteislukuihin. Edellyttäen, että kyseinen ostoyritys on antanut hintatiedot ilman alv:a ja ostopalkkiota. Tuotteina on ollut useimmiten vain mustikka ja puolukka. Suurimmat ostoyritykset saattavat edustaa kymmeniä alihankkijoita.

Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Satovuotta 2015 koskeva kirjekysely lähetettiin yrityksille syyskuussa ja tiedot olivat koossa helmikuun alussa 2016. Marjojen ja sienten ostotoiminta on pääosin päättynyt vuoden loppuun mennessä. Marsi-raportti ilmestyy vuosittain maaliskuussa.

Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys

Marsi 2015 -raportti julkaistaan Maaseutuviraston kotisivuilla. Raportti on suomenkielinen ja sisältää erilaisia aikasarjoja. Aikasarjat ovat eripituisia ja vanhimmat aikasarjat liitteessä ovat vuodesta 1977. Vuodesta 2007 lähtien Marsi-raportti ei enää sisällä puutarhamarjatietoja.

Tilastojen vertailukelpoisuus

Tilastojen tietosisältö on pysynyt lähes samana ensimmäisestä tutkimusvuodesta lähtien. Tuotekohtaisista muutoksista on maininta kyseisen taulukon kohdalla.

Käsitteitä ja määritelmiä

Symbolit

.. Tietoa ei ole saatu

... Tietoa ei julkisteta

e Ennakkotieto